

SIAMO DI NUOVO INSIEME

NR. 34-35 ■ SERIE NOUĂ ■ APRILIE - IUNIE 2012

FONDATA ÎN 2007 ■ ISSN 1843-2085 ■ REVISTĂ EDITATĂ DE ASOCIAȚIA ITALIENILOR DIN ROMÂNIA **RO.AS.IT.** CU SPRIJINUL FINANCIAR AL GUVERNULUI ROMÂNIEI, PRIN DEPARTAMENTUL PENTRU RELAȚII INTERNETICE

Gânduri, speranțe, de Ziua Națională a Italiei

Așa cum ne-am obișnuit, în fiecare an România sărbătorește și ea Ziua Națională a Italiei, prin etnicii italieni din țara noastră și nu numai.

Și nu există aniversare fără ca Asociația Italianilor din România – RO.AS.IT. – să nu le transmită de 2 iunie, autorităților italiene din România salutul ei, asigurându-le că fiecare demers, fiecare clipă de bucurie pe care o vor trăi cu prilejul acestor evenimente, vor crea noi punți de legătură între cele două țări surori, România și Italia.

Alături de etnicii italieni din România am dat viață multor evenimente memorabile pe care le-am trăit cu toții în acest an, iar cele mai importante au fost cele de revelare a unor legături străvechi ce au rămas și vor rămâne în istoria ambelor popoare, ca mărturii pentru generațiile viitoare.

Desigur că nu ne vom opri aici și, în acest sens, considerăm că sunt bineveniți toți cei ce vor să fie alături de noi, alături de cei îndreptățiți să ducă mai departe în România, cultura și civilizația italiană.

Recunoștința poporului român pentru toate eveni-

mente derulate legate de istorie și nu numai, ca și cele legate de zilele naționale – fie ale României, fie ale Italiei, vine să completeze tabloul atotcuprinzător al relațiilor puternice și nepieritoare dintre cele două țări.

Așteptăm să vă alăturați și pe viitor proiectelor noastre, să contribuiți fiecare cu o parte cât de mică, atât cât stă în puterea fiecăruia, pentru a demonstra o dată în plus, ceea ce italienii sunt și s-au considerat a fi, de fiecare dată.

Un respectuos salut îl transmit cu acest prilej Ambasadei Italiei la București, Excelenței Sale Domnului Ambasador Mario Cospito și întregului personal al Ambasadei.

De Ziua Națională a Italiei, urez tuturor etnicilor italieni din România,

La mulți ani!

Dep. Mircea GROSARU

EDITORIAL

SIAMO DI NUOVO INSIEME

FONDATA ÎN 2007

NR. 34-35 ■ SERIE NOUĂ
APRILIE-IUNIE 2012

ISSN 1843-2085

Revistă editată
de Asociația Italianilor
din România **RO.AS.IT.**
cu sprijinul financiar al
Guvernului României,
prin Departamentul
pentru relații interetnice

Președinte fondator
Mircea Grosaru

Seniori editori
Cristian Topescu
Nicolae Luca

Colectiv redacțional

Director
Gabriela Tarabega

Redactori
Emanuele Leoni
Elena Bădescu
Dan Comarnescu

Design & pre-press
Square Media SRL

**Asociația
Italianilor
din România
RO.AS.IT.**
asociație cu statut
de utilitate publică

Str. Lipscani nr. 19, etaj 1
030031 București
Tel./Fax: 021 313 3064
ufficio@roasit.ro

www.roasit.ro

EVENTI / EVENIMENTE

04 | Ziva Națională a Italiei

06 | Bienala de la Veneția

08 | Italia văzută prin ochii copiilor

09 | Festival di lettura giovane

CULTURA / CULTURĂ

10 | Cele două călătorii ale lui Amedeo Preziosi
în Țările Române / I due viaggi di Amedeo
Preziosi nel territorio romeno

13 | Pădurea însingurată și adâncă. Lansarea
unui poet / La foresta solitaria e
profonda...

16 | Viaggio in Italia / Călătorie în Italia
– PUGLIA (III)

20 | OTRANTO

22 | Amintiri suprapuse sau de la gotic la baroc. Angela Tomaselli la Iași

24 | Vă invităm să citiți ... Un italian la București: Luigi Cazzavillan

25 | RO.AS.IT. – partener al
Grupului de Acțiune
Locală „Valea Siretului”

26 | În sunet de fanfară sau
despre Luciu din Focșani
/ Al suono di fanfara
o parlare di Luciu di
Focșani

28 | Acasă la Horia
Collobichio din Pucioasa
/ A casa di Horia
Collobichio di Pucioasa

SOCIETĂ' / SOCIAL

30 | RICETTE / REȚETE

31 | ȘTIRI / NOTIZIE

Mulțumim în mod deosebit dott. Antonio Rizzo pentru sprijinul acordat în realizarea versiunilor în limba italiană ale articolelor publicate în revistă.

NATIONALITÀ

ZIUA

04 APRILIE-IUNIE 12

Pentru italieni, 2 iunie este o zi cu totul specială, în care nu doar toate drumurile, ca-n vechiul proverb latin, ci și toate privirile lumii se îndreaptă către Roma, la celebrarea Zilei Republicii.

Sărbătoarea națională a Italiei, aflată anul acesta la cea de-a 66-a aniversare, este totodată, prilej de rememorare a zilei de 2 iunie 1946 când electoratul italian cu participarea, în premieră, a italiencelor, a fost chemat la un referendum pentru a decide dacă Italia rămâne monarhie sau devine republică. S-a dovedit câștigătoare cea de a doua variantă, cu 52% din

voturi, iar în decembrie 1947 a fost definitivată constituția țării, ce avea să intre în vigoare în anul următor la 1 ianuarie și care consfințea faptul că Italia era de acum o republică parlamentară, cu un președinte ales pe o perioadă de 7 ani.

Pentru 2 iunie, din nou, pe Via dei Fori Imperiali se va desfășura o spectaculoasă paradă militară la care sunt invitați oaspeți de cel mai înalt nivel, șefi de stat din țări ale Uniunii Europene și din SUA, Federația Rusă, precum și din unele țări în care există comunități importante de italieni – Argentina,

ITALIENI

Brazilia, Uruguay. Și pentru aceeași zi a fost gândită încă o paradă, de data aceasta – în înălțimi, unde va evolua renumita formație de acrobație aeriană „Frecce Tricolori”, lansând pe cerul Romei culorile desprinse din *bandiera tricolore* – roșu, alb, verde.

Organizatorii festivităților din 2012 și-au propus ca prin diversitatea formelor de participare și a manifestărilor, să dea un semnal pentru o mai mare deschidere și, mai ales, să atragă atenția tinerilor asupra istoriei naționale și a valorilor morale perene, ajutându-i să înțeleagă sensul profund al acestora.

Astfel, după cum informează presa italiană, după-amiaza ceremoniile vor continua cu deschiderea pentru public a grădinilor palatului Quirinale, reședința președintelui Republicii, cu o serie de concerte susținute de formațiunile muzicale reunite ale Marinei și Aeronauticii Militare, a Carabinierilor, Poliției...

Elena Bădescu

BIENALA

Pavilionul României la Veneția

Bienala de Artă de la Veneția este, de peste un secol, una dintre cele mai prestigioase instituții culturale din lume, unul dintre cele mai importante evenimente europene de artă contemporană, care încă de la prima ediție (1895) s-a situat în avangarda promovării noilor tendințe artistice.

Organizată la fiecare doi ani, impari la începuturi, Bienala cunoaște o întrerupere de cca 6 ani, în timpul celui de al Doilea Război Mondial, fiind reluată din 1948.

Fiecare ediție va fi marcată de extinderea ariei genurilor artei contemporane și de prezența celor mai importanți artiști ai secolului. În fiecare an sunt invitate vârful mondial ale lumii artistice pentru Festivalul internațional de cinema, pentru Expoziția internațională de arte plastice și Expoziția internațională de arhitectură, pentru Festivalul de muzică și teatru, precum și pentru cel de dans de dată mai recentă (1999), sau pentru ultimul venit în seria manifestărilor, Carnavalul Internațional al Copiilor, aflat la cea de-a 3-a ediție.

Unul din evenimentele majore ale Bienalei de la Veneția 2012 îl constituie cea de a 13-a Expoziție Internațională de Arhitectură (29 august – 25 noiembrie), pentru care curatorul acesteia, renumitul arhitect britanic David Chipperfield, a propus ca temă *Common Ground / terenul comun*, cu o paletă amplă de arii extinse, de la condițiile în care se practică arhitectura, la influențele, istoriile și afinitățile care o

contextualizează. S-au avut în vedere și suprafețele dintre clădiri, spațiul urban și contribuția pe care această profesie-artă, atât de complexă, o poate aduce în definirea și valorificarea *terenului comun* al orașului, cu semnificația spațiilor create – politic, social și public. La întocmirea proiectelor au fost admise toate mijloacele care să ilustreze fundamentele profesiei, viitorul ei și, după cum sublinia Paolo Baratta, președintele Bienalei de Artă de la Veneția, să evidențieze relația dintre marii arhitecți și generațiile tinere care le vor urma. Conform site-ului www.labiennale.org/it, la întâlnirea cu reprezentanții celor 41 de țări participante, David Chipperfield a declarat: „Doresc ca această Bienală să fie un omagiu adus unei culturi arhitecturale vitale și interconectate, care-și pune întrebări vis-à-vis de spațiile condizionate, intelectuale și fizice. În selecția participanților la Bienala mea voi favoriza colaborarea și dialogul, pe care le consider sufletul arhitecturii, iar titlul (expoziției) va juca și rol de metaforă pentru domeniul de activitate al arhitecturii”.

România va participa la ediția 2012 cu două proiecte: *Play Mincu: Timbrul de arhitec-*

DE LA VENETIA

tură, în care „Centenarul Ion Mincu devine un mijloc de comunicare și de schimb informațional pe mai multe nivele...” (autori: Emil Ivănescu, Laura Iosub, Irina Bogdan, Paul Popescu, Ana Constantinescu), și *Head Up*, (autori: Silviu Aldea, Marius Moga, Camelia și Tamás Sisak).

Lucrările artiștilor români urmează a fi expuse la Pavilionul României din Giardini della Biennale și în Noua Galerie a Institutului Român de Cultură și Cercetare Umanistică.

Calendarul manifestărilor mai cuprinde: *Carnavalul Internațional al Copiilor* (11-21 februarie) pe tema „Povești și gânduri”, cu participarea României, în premieră, un *Maraton al surprizelor* – ianuarie – 15 mai, *Inițiative Educaționale* (15 mai – septembrie), dedicate școlii și celor ce studiază, cu propuneri venite din partea autorilor tineri, *Festivalul Internațional de Dans Contemporan* (8 – 14 iunie), intitulat *Awakenings* cu spectacole, conferințe, laboratoare și masterclass, o *Expoziție Internațională de Artă Cinematografică* (29 august – 8 septembrie).

Elena Bădescu
elena.badescu@roasit.ro

Arsenale della Danza

Institutului Român de Cultură
și Cercetare Umanistică
Veneția

Italia văzută prin ochii copiilor

Ca o prefață la sărbătorirea Zilei Naționale a Italiei, în primăvara care tocmai s-a sfârșit, a fost organizată la Colegiul Național „Ion Neculce” din București o manifestare culturală complexă la care au participat licee și școli din Capitală în care se predă

Italia văzută prin ochii copiilor, expoziție care a permis fiecărui participant să-și prezinte *Italia lui*; promovarea de către elevi a Concursului *Festival di lettura giovane*, precum și un mozaic de curiozități, cu referire la spațiul geografic italian (istorie,

licee participante). Notabilă ni s-a părut concluzia lectorilor italieni privitoare la predarea limbilor străine în școli. Ar trebui, consideră aceștia, să se pună mai puțin accent pe gramatică și să se stimuleze comunicarea, pornindu-se de la constatarea că, într-o societate atât de complicată și complexă ca aceasta în care trăim, elevii nu mai sunt atât de motivați în însușirea unor cunoștințe teoretice despre limbă ca cei din generațiile anterioare.

După-amiaza a fost a elevilor coordonați de profesoarele Iuliana Soroceanu, Raluca Mătasă și de lectorul Federico Colessei.

Tinerii s-au străduit să utilizeze, în intervențiile lor numai limba italiană, mai încurcându-se de emoție, mai zâmbind a scuză, dar cu bucuria și mândria de a se fi exprimat în limba lui Dante.

Meritoriu este și efortul dascălilor care, în puținele ore alocate, reușesc să construiască momente de suflet ca acesta. Un cuvânt de laudă se cuvine să adresăm profesoarei Ioana Cotabiță, șefa catedrei de italiană a Colegiului „Ion Neculce”, organizatoarea întregii manifestări, care și-a asumat totodată și rolul de moderator al discuțiilor.

Demn de menționat este și faptul că numărul elevilor-spectatori care au ținut neapărat să-i asiste pe colegii-protagoniști a fost atât de mare, încât întâlnirea a fost mutată dintr-o sală de clasă în sala de festivități a colegiului, și aceea dovedindu-se neîncăpătoare.

Gabriela Tarabega

gabriela.tarabega@roasit.ro

limba italiană ca limbă maternă sau ca limbă străină (L2).

Așadar, au spus prezent profesori și elevi de la colegiul gazdă, de la Liceul „Dante Alighieri” și de la Școlile generale nr. 75 și 173.

Evenimentul s-a desfășurat în mai multe secțiuni, care au cuprins: intervenții ale profesorilor care predau limba italiană în școli sau în licee bilingve, în scopul realizării unui schimb de bune practici în domeniu; vizionarea unei expoziții de lucrări plastice, machete și colaje ale elevilor, reunite sub genericul

personalități, gastronomie, obiceiuri, tradiții etc.), prezentat în PowerPoint.

Intervențiile cadrelor didactice au avut o tematică interesantă vizând: multilingvismul ca pașaport al elevului în practica cetățeniei europene (prof. dr. Cătălina Olaru, director al Colegiului Național „Ion Neculce”), rolul competențelor digitale/lingvistice și al atestatorilor de certificare profesională (prof. Alina Boca, director adjunct la același liceu), studiul și predarea limbii italiene (lectorii Federico Colessei și Giancarlo Repetto de la cele două

Festival di lettura giovane

Într-o superbă și toridă zi de 2 Mai, Institutul Italian de Cultură „Vito Grasso” din București a găzduit decernarea premiilor câștigătorilor unei inedite competiții denumite *Festival di lettura giovane* (Festivalul de lectură a tinerilor), care pe drept cuvânt ar putea fi numit și „al tinereții”. Și asta nu doar pentru că tema abordată a fost cea „a adolescenței din romanele italienești de astăzi, în viziunea adolescenților români”, ci și pentru că *tinerețea* apare ca *apanaj al autorilor* (tineri scriitori italieni de succes), semnatarii volumelor propuse spre recenzare (în italiană, după versiunea românească a romanelor), și în egală măsură *al cititorilor-recenzori*, elevi care studiază italiana la prestigioase instituții de învățământ din țară: liceele *Dante Alighieri* și *Ion Neculce* din București, *Jean Louis Calderon* din Timișoara, *Colegiul Transilvania* din Deva.

Festivalul s-a desfășurat sub patronajul Ambasadei Italiei la București, al Institutului Italian de Cultură și Institutului Cultural Român, cu participarea Fundației „Maria și Goffredo Bellonci” și a editurilor Humanitas și Polirom.

Inițiatori au fost trei entuziaști profesori, care au constituit și juriul de selecționare a lucrărilor: dott. Giancarlo Repetto de la Liceul *Dante Alighieri*, prof. dr. Smaranda Elian și asist. drd. Oana Boșca Mălin de la Catedra de Limbă și Literatură Italiană a Universității București.

Manifestarea a fost onorată de prezența **E.S. Mario Cospito**,

Ambasadorul Italiei la București, care a precizat că proiectul a fost dedicat apropiaței **aniversări a Republicii Italiene** și, în consens cu ceilalți vorbitori, a subliniat importanța lui în stimularea tinerilor pentru dobândirea competenței de buni vorbitori de italiană și, privind în viitor, posibili traducători din și în limba lui Dante.

În fața unei asistențe tinere prin excelență, cu elevi veseli și entuziaști, au fost celebrați nu doar câștigătorii ci și, prin conferirea de Diplome de participare, toți aceia care animați de dragoste pentru limba și cultura italiană s-au aplecat asupra cărților semnate de: Melania Mazucco – *Numele ei era Viață (Vita)*; Niccolò Ammaniti – *Cum vrea Dumnezeu (Come Dio comanda)*; Andrea Bajani – *De vei lua aminte la greșeli (Se consideri le colpe)*.

Și au fost răsplătiți cu bine-meritate aplauze premiații, cu fețele radiind de bucuria izbânzii și brațele încărcate de cărți și flori:

Locul III: Giulia de Fusto –
Liceul *Dante Alighieri*
Matei Neagu Iosipescu –
Colegiul *Ion Neculce*

Locul II: Alina Neagoie – Liceul
Jean Louis Calderon
Paul Lupu - Colegiul
Transilvania

Locul I și câștigătoarea
concursului:

Alexandra Elena Popescu –
**Liceul Jean Louis Calderon din
Timișoara**, care va beneficia de
un voiaj la Torino, la „Salonul
Internațional de Carte” la care
anul acesta, România este țară
invitată de onoare.

Elena Bădescu

Amedeo

De-a lungul secolelor, mulți călători străini au lăsat note, impresii sau imagini despre Țările Române, unii fiind doar în trecere, alții petrecând mai mult timp pe meleagurile noastre, ca invitați ai unor boieri sau chiar ai Domnitorilor autohtoni. Printre aceștia, nu puțini, erau italieni. Botero, Bandini, Del Chiaro, Domenico Zanelli, Vincenzo Vanutelli, Luigi Ferdinando Marsigli, Francesco Nardi, Amedeo Preziosi sunt numai câțiva dintre cei care în relatările lor (verbale sau nonverbale) au surprins multe trăsături caracteristice ale locuitorilor de la Nord de Dunăre.

Amedeo Preziosi,
fotografie de Nadar

Dintre ei, Preziosi (1816-1882) ne-a atras în mod deosebit atenția prin modalitatea prezentării în desene și acuarele de peisaje, biserici, mănăstiri, dar și a unor secvențe pline de farmec și pitoresc din viața cotidiană urbană și rurală din spațiul românesc, fapt cu atât mai prețios, cu cât se știe că imaginea vorbește mult mai direct și este mai aproape de înțelegerea publicului decât un text scris.

În prima jumătate a secolului XX se știau foarte puține lucruri despre Preziosi, deși despre el au scris chiar înainte de 1940 reputații critici și oameni de litere: Al. Busuioceanu și Al. Bădăuță. Se presupunea însă eronat că artistul s-ar fi numit Domenico, și asta, datorită însemnării *D. Preziosi* de pe unul din desenele artistului. Se știa, în orice caz, că este italian, dar în Italia nu se găsiseră nici un fel de informații despre el deoarece, se spunea, ar fi plecat din țara natală de foarte tânăr. Se mai știa, că făcuse două călătorii în Țările Române, în 1868 și 1869, la invitația Principelui Carol I și că lăsase ca mărturie a acestor voiaje, făcute de obicei în suita Domnitorului, o serie de schițe de drum și acuarele ce se constituie într-un real document istorico-artistic al acelor timpuri.

Nel corso dei secoli, molti viaggiatori stranieri hanno lasciato delle note, delle impressioni, delle immagini riguardanti le località romene, alcuni essendo solo di passaggio, altri trascorrendo più tempo da queste parti in qualità di ospiti di alcuni boiardi o addirittura di Principi locali. Tra questi, molti erano italiani. Botero, Bandini, Del Chiaro, Domenico Zanelli, Vincenzo Vanutelli, Luigi Ferdinando Marsigli, Francesco Nardi, Amedeo Preziosi sono solo alcuni di quelli che nei loro racconti (verbali o non verbali) hanno sorpreso molti tratti caratteristici degli abitanti al Nord del Danubio.

Tra loro, Preziosi (1816-1882) ha attirato l'attenzione per la modalità di presentazione nei disegni e acquarelli di paesaggi, chiese, monasteri, ma anche per alcune sequenze pittoresche e piene di fascino della vita rurale e urbana nel territorio romeno. Fatto molto importante, essendo noto che l'immagine parla più direttamente ed è più vicina alla comprensione del pubblico rispetto a un testo scritto.

Nella prima metà del secolo XX si sapeva poco di Preziosi, anche se di lui avevano scritto prima del 1940 critici di fama come Al. Busuioceanu e Al. Bădăuță. Si supponeva però, in modo sbagliato, che il nome dell'artista fosse Domenico a causa dell'annotazione D. Preziosi su uno dei suoi disegni. Si sapeva, in ogni caso, che era italiano, ma in Italia non avevano trovato notizie su di lui perché, si diceva, avrebbe lasciato il paese natio quando era molto giovane. Si sapeva che aveva fatto due viaggi nei paesi romeni, nel 1868 e nel 1869, su invito del Principe Carlo I, e che aveva lasciato quale testimonianza di questi viaggi una serie di disegni e acquarelli, eseguiti di solito nella suite del principe, che costituiscono un documento reale storico-artistico di quei tempi.

La verità su chi sia e da dove sia giunto l'italiano è stata stabilita molto più tardi, verso la fine del secolo scorso, grazie alle ricerche e agli studi realizzati per oltre dieci anni da Adrian-Silvan Ionescu, storico e critico d'arte, che ci ha fornito una biografia completa di Preziosi.

Così sappiamo che l'artista è nato in una „famiglia di nobile origine di Malta, il 2 Dicembre, 1816. Suo padre, il conte Giovanni Francesco Preziosi aveva ricoperto alte cariche nell'amministrazione locale e aveva rappresentato i concittadini nei nego-

Preziosi

Adevărul despre cine este și de unde a venit italianul a fost stabilit mult mai târziu, către sfârșitul secolului trecut, datorită cercetărilor și studiilor asidue făcute timp de peste zece ani de Adrian-Silvan Ionescu, critic și istoric de artă, care ne-a dat o biografie completă a lui Preziosi.

Așadar, artistul s-a născut într-o „familie de origine nobilă din Malta, la 2 decembrie 1816. Tatăl său, contele Giovanni Francesco Preziosi deținea funcții înalte în administrația locală și-și reprezentase concetățenii la negocierea Tratatului de la Amiens în 1802, când insula intrase sub jurisdicție britanică... Botezat în biserica *Porto Salvo* din La Valetta, primul născut al familiei Preziosi a primit, așa cum se cuvenea unui vlăstar nobil, mai multe nume: Aloysius-Rosarius-Amadeus-Raymundus-Andreas.

Atras de timpuriu de arte, Amedeo – așa cum va semna mai târziu – ia lecții cu profesorul Giuseppe Hytzler... Tatăl său îl destinase pe tânărul conte carierei juridice și, în consecință, îl trimisese la Paris, la Facultatea de drept de la Sorbona, împreună cu fratele mai mic, Leandro, care urma să se specializeze în nou-apăruta tehnică fotografică. Dar Amedeo ignoră năzuințele paterne și-și continuă studiile la *École de Beaux-arts*”.

Întors în Malta, nu găsește un mediu propice artei și pleacă la Constantinopol unde „fiind frumos, elegant, manierat, curtenitor, vorbind cu ușurință mai multe limbi de circulație și limbi locale, devine o personalitate cunoscută atât în Pera, cartierul frank (european) al capitalei Imperiului Otoman, cât și în restul Europei. În timp ce lucra la palat pentru sultanul Abdülhamit, devine celebru ca pictor ce reflectă viața contemporană de pe malurile Bosforului, așa cum Europa Occidentală și-o imagina în epocă, și comenzile încep să curgă”.

Și tot aici „îl va cunoaște pe tânărul Principe Carol I de România, venit la Constantinopol într-o vizită protocolară, prilej cu care artistul este invitat să viziteze România.

Periplul său valah înregistrează câteva secvențe: iunie-iulie 1868 și mai-iulie 1869. Aici el cunoaște o societate aflată într-o schimbare galopantă în mediul citadin și într-o teribilă inerție în afara lumii orașelor.”

ziati per il Trattato di Amiens nel 1802, quando l'isola era entrata sotto giurisdizione britannica. Battezzato nella chiesa di Porto Salvo a La Valletta, il primogenito della famiglia Preziosi ricevette, come si addiceva a una prole nobile, molti nomi: Aloysius-Rosarius-Amadeus-Raymundus-Andreas.

Attratto sin da tenera età dall'arte, Amedeo - come avrebbe firmato più tardi - prende lezioni dal professore Giuseppe Hytzler. Suo padre aveva scelto per il giovane conte la carriera giuridica e, pertanto, l'aveva inviato a Parigi, presso la Facoltà di giurisprudenza della Sorbona, insieme al fratello minore Leandro, che doveva specializzarsi in tecnica fotografica da poco apparsa. Ma Amedeo ignorò le aspirazioni del padre e continuò gli studi presso l'École de Beaux-arts”.

Al suo ritorno a Malta, non riuscendo a trovare un ambiente favorevole all'arte, si reca a Costantinopoli dove „essendo bello, elegante, educato, cortese

**I due viaggi di Amedeo Preziosi
nel territorio romeno**

De un mare rafinament artistic, proaspete și vii, lucrate cu simpatie și siguranță, acuarelele lui Amedeo Preziosi povestesc viața adevărată. Ele aduc detalii prețioase despre obiceiurile, costumele, ocupațiile sau chipurile locuitorilor din spațiul românesc al celei de-a doua jumătăți a veacului XIX.

„Contele Preziosi – scrie Silvan Ionescu – este un povestitor în imagini și în toate compozițiile încearcă să găsească motivul narațiunii care să le facă vii și atractive nu doar prin exotism și culoare. Om cu mult umor, el immortaliza mici anecdote care să descrețească frunțile privitorilor: țărani care șuguiesc, călugărițele care-și sumet veșmintele pentru a trece râul prin vad, ștregarul bucureștean cu un cărucior la care a legat un câine spre a-i trage povara, naiadele valahe care se scaldă în Dîmbovița cu apă dulce și fac grații în fața pictorului”.

Amedeo Preziosi moare nu departe de Constantinopol, în 27 septembrie 1882, într-un accident survenit la o partidă de vânătoare. El își doarme somnul de veci în cimitirul catolic din Yesiköi, având la căpătâi o simplă lespede de marmură.

Recent, Casa de licitații Christie's Paris a înregistrat un record mondial la vânzarea de desene, cu un album de voiaj al contelui Preziosi adjudecat pentru 228.250 € (de trei ori prețul estimat).

Gabriela Tarabega

– *come lo caratterizza A.S. Ionescu – nonché parlando fluentemente diverse lingue in circolazione e lingue locali, egli diviene una personalità conosciuta tanto a Pera, quartiere frank (europeo) della capitale dell'Impero ottomano, quanto nel resto d'Europa. Mentre lavora presso il palazzo per il sultano Abdülhamit, diviene un pittore famoso che descrive la vita di quel tempo sulle rive del Bosforo, così come l'Europa occidentale se l'immaginava all'epoca, e gli ordini iniziano ad arrivare.*

Ed è qui che "avrebbe conosciuto il giovane Principe Carlo I di Romania, venuto a Costantinopoli in una visita ufficiale; occasione durante la quale l'artista è invitato a visitare la Romania.

I suoi viaggi nei paesi romeni sono stati compiuti in alcune tappe: giugno-luglio 1868 e maggio-luglio 1869. Qui egli incontra una società in un cambiamento repentino nell'ambiente di città, e in una terribile arretratezza fuori del mondo urbano”.

Di grande raffinatezza artistica, vivi e freschi, lavorati con entusiasmo e sicurezza, gli acquarelli da Amedeo Preziosi raccontano la vita vera. Essi forniscono dettagli preziosi sulle abitudini, i costumi, le occupazioni o i volti degli abitanti del territorio romeno nella seconda metà del secolo XIX.

“Il conte Preziosi – dice Silvan Ionescu – è un narratore in immagini, e in tutte le composizioni, cerca di trovare la ragione per la storia che le possa rendere attraenti e vive non solo attraverso l'esotismo ed il colore.

Uomo dotato di umorismo, egli cattura i piccoli aneddoti capaci di rilassare gli spettatori: i contadini che scherzano, le monache che sollevano le vesti per attraversare il fiume, il monello di Bucarest con un carrello a cui è legato un cane che ne trascina il peso, le naiadi valache che si bagnano con acqua dolce nel Dîmbovița facendo gesti leziosi davanti al pittore.”

Amedeo Preziosi muore non lontano da Costantinopoli, il 27 settembre 1882, in un incidente accaduto durante una partita di caccia. Dorme per sempre nel cimitero cattolico di Yesiköi, con al capezzale una semplice lastra di marmo.

Di recente, la Casa d'aste Christie's di Parigi ha battuto una vendita record mondiale all'asta dei disegni, con un album di viaggio del conte Preziosi venduto per € 228,250 (tre volte il prezzo stimato).

Surse:
Al. Bădăuță,
Bucureștii în 1869 de Preziosi

Al. Busuiocanu,
Acuarelele lui Preziosi în: Studii italiene

Adrian-Silvan
Ionescu, *Preziosi în România*

Pădurea însingurată și adâncă

În cadrul Salonului de carte, presă și muzică organizat anul acesta de AMPLUS la Muzeul Național de Istorie a României, Asociația Italianilor din România – RO.AS.IT. – a lansat trei volume de versuri: *Fereastra zidită* (2009), *Cerul fluid* (2010) și *Pomul din curte* (2011), prezentându-l și pe autorul acestora, mai puțin cunoscut publicului bucu-reștean, poetul nemțean de origine italiană – Mihai Niculiță.

Fiu al Mariei Pezamosca, ce provenea dintr-o numeroasă familie de meșteri italieni (constructori de drumuri, poduri, biserici și clădiri civile), stabiliți în Moldova de Nord, pe Domeniile Coroanei, pe la 1890, dr. Mihai Niculiță, el însuși inginer constructor și restaurator de bunuri aparținând patrimoniului național imobil, moștenește de la strămoșii săi pe linie maternă dragostea pentru frumos și o sensibilitate aparte care-l vor conduce spre poezie.

Dar, să dăm cuvântul poetului Mihai Niculiță:

Pădurea însingurată și adâncă și poezia au fost iubirile mele. Iubim atât de mult locurile natale, încât nu consimțim să dispară sau să moară nimic din ele.

După atâția ani de la despărțire, copilăria mea trăiește încă într-o casă modestă, lipită cu lut, situată pe o uliță strâmbă, împrejmuită de garduri vechi. De fapt, ea a încetat de mult să mai existe. Ea mai există doar în memoria mea.

Nel Salone del libro, stampa e musica organizzato quest'anno da AMPLUS presso il Museo Nazionale di Storia della Romania, l'Associazione degli italiani di Romania – RO.AS.IT. – ha lanciato un poeta di origine italiana – Mihai Niculiță – e i suoi tre volumi di versi: Fereastra zidită (2009), Cerul fluid (2010) și Pomul din curte (2011). Figlio di Maria Pezamosca, che proveniva da una numerosa famiglia di artigiani italiani stabiliti in Moldova del Nord, nei Regni della Corona, intorno al 1890 (costruttori di strade, ponti, chiese ed edifici civili), dott. Mihai Niculiță, lui stesso ingegnere costruttore e restauratore di beni appartenenti al patrimonio nazionale immobile, eredita dai suoi antenati italiani l'amore per il bello e una sensibilità speciale che lo dirige verso la poesia.

Ma lasciamo parlare il poeta stesso. Mihai Niculiță:

La foresta solitaria e profonda e la poesia sono stati i miei amori. Amiamo tanto i posti nativi, che non accettiamo che qualcosa di loro svanisca o muoia.

Dopo tanti anni dalla separazione, la mia infanzia vive ancora in una casa semplice, legata con argilla, situata su una viuzza storta, circondata da recinti vecchi. Infatti, essa ha cessato di esistere tanto tempo fa. Esiste ancora solo nella mia memoria.

Ogni tanto ritorno nel mio villaggio nativo. A volte mi accompagna qualche straniero. Per chi mi accompagna, il posto è un villaggio in montagna come tanti altri. Per me, invece, è un mito unico.

Blaga diceva del villaggio che è situato nella metafisica. Per lui l'eternità è nata nel villaggio. La mia convizione è che la mia presenza su queste terre è sporadica, ma la vita del villaggio sarà eterna.

Per me, il villaggio nativo è il centro dell'Universo. L'asse del mondo, per me, passa da qui ed è una viuzza tortuosa di qualche centinaia di metri. Solo quelli che sono vissuti da bambini in una viuzza di montagna mi possono capire. Ci sono

La foresta solitaria e profonda

Mă întorc uneori în satul meu natal. Uneori sunt însoțit de câte un străin. Pentru cel ce mă însoțește, locul este un sat de munte ca atâtea altele. Pentru mine însă acest sat este un mit unic.

Blaga spunea despre sat că se situează în metafizică. Pentru el veșnicia s-a născut la sat. Convingerea mea este că prezența mea pe aceste meleaguri este episodică, dar viața satului va fi eternă.

Pentru mine satul natal este centrul Universului. Axa lumii pentru mine trece pe aici și este o uliță întortocheată de câteva sute de metri. Numai cei ce au copilărit pe o uliță în munți mă pot înțelege. Există amintiri care numai într-un sat pot supraviețui, numai într-un sat se pot păstra. Munții în care m-am născut și în care am viețuit douăzeci de ani, pentru mine, nu pot fi niște munți oarecare.

Pentru mine, în copilărie, orașul era ceva depărtat, exterior pădurii natale. Când bunicul venea cu turtă dulce de la oraș, parcă venea dintr-o altă poveste, dintr-un fel de străinătate mitologică. Nu-mi doream să cunosc niciodată orașul și nici nu eram convins că el există cu adevărat.

Cu voia sau fără voia noastră, locurile natale se schimbă, este un fenomen firesc. Dragostea noastră pentru locul natal este însă conservatoare. Noi vrem ca acele locuri să rămână așa cum le-am știut. Este dorința noastră intimă de a ne sustrage scurgerii timpului. Îi bănuiesc pe cei care-și uită locurile natale, de ceva mai grav decât ingratitudinea. Dragostea pentru locurile natale este amenințată de indiferență și de nomazi: oameni fără memorie, fără părinți, fără rădăcini.

Uneori nostalgia pentru locurile natale este amenințată de ușurința de a o invoca. Există un risc, al vorbelor frumoase, al clișeeilor. Există riscul să ne obișnuim cu ele și să le repetăm din rutină, fără să le simțim.

În loc să iubim cu adevărat satul, ne declarăm numai dragostea pentru el. Totul decade într-o retorică de circumstanță. Nu cred în cei care-și clamează dragostea pentru satul lor la toate răspântiile.

dei ricordi che possono sopravvivere soltanto in un villaggio, che possono essere conservati solo in un villaggio. Le montagne in cui sono nato e in cui sono vissuto per vent'anni, per me, non possono essere delle montagne qualsiasi.

Per me, nell'infanzia, la città era qualcosa di distante, esterno alla foresta nativa. Quando il nonno ritornava dalla città con del panforte, sembrava ritornare da un'altra fiaba, da un tipo di estero mitologico. Non desideravo conoscere la città e non ero proprio convinto che essa fosse davvero esistita.

Con o senza la nostra volontà, i posti nativi cambiano, è un fenomeno naturale. Il nostro amore per il posto nativo è, però, conservatore. Noi desideriamo che questi posti rimangano come gli abbiamo conosciuti. È il nostro desiderio intimo di sfuggire allo scorrere del tempo. Sospetto quelli che dimenticano i posti nativi di qualcosa di più serio dell'ingratitudine. L'amore per i posti nativi è minacciato dall'indifferenza e dai nomadi: gente senza memoria, senza genitori, senza radici.

A volte, la nostalgia per i posti nativi è minacciata dalla leggerezza di invocarla. C'è un rischio, delle parole belle, degli stereotipi. C'è il rischio di abituarsi a queste parole e di trasformarle in routine, senza sentirle.

Invece di amare veramente il villaggio, ci dichiariamo solo l'amore per esso. Tutto decade in una retorica di circostanza. Non credo in quelli che gridano il loro amore per il loro villaggio ad ogni bivio. Il vero amore preferisce il sussurro e, a volte, il silenzio. È vero, però, che un amore deve essere confessato ogni tanto. Non necessariamente per gli altri.

Mi chiedo di cosa potrei parlare quando ritorno a casa? Di quello che vedo io o di quello che vedono gli altri? Io posso parlare soltanto di quello che è stato, solo di quello che ho nella memoria. Gli altri lodano eccessivamente la modernizzazione, tutto quello che è stato preso in prestito in fretta, da altri. Per loro non esistono dei ricordi. Per loro i ricordi sono ingombranti. Io credo che una persona normale non può dimenticare la sua infanzia.

Cosa sento quando ritorno nel mio villaggio nativo dalla fine del mondo? Una stretta al cuore, un dolore quasi fisico. Sento rimorso per tutte le

Adevărata dragoste preferă șoapta și uneori tăcerea. Este adevărat însă că o dragoste trebuie mărturisită din când în când. Nu neapărat pentru ceilalți.

Mă întreb despre ce aș putea vorbi când mă întorc acasă? Despre ce văd eu sau despre ce văd alții? Eu nu pot vorbi decât despre ce a fost, numai despre ce am eu în amintire. Ceilalți laudă nemăsurat modernizarea, tot ce a fost împrumutat de la alții în grabă. Pentru ei nu există amintiri. Pentru ei amintirile sunt o povară. Eu cred că un om normal nu-și poate uita copilăria.

Ce simt eu când mă întorc în satul meu natal de la capătul lumii? O strângere de inimă, o durere aproape fizică. Simt regret pentru toate lucrurile care mi-au fost smulse de timp. Sunt împovărat de amintiri dureroase, despre care tăcerea este singura mărturisire care-mi mai rămâne.

Dragostea pentru locurile natale este asemenea gravitației, un sentiment immanent. Omul a avut dintotdeauna nostalgia zborului, iar gravitația l-a legat de pământ. Gravitația a fost centura noastră de siguranță împotriva pustiului cosmic. Fără ea am fi proiectați în neant. Zborul este posibil numai cât există gravitație. Putem rătăci oriunde în lume, atâta timp cât ne știm legați cu o centură de siguranță printr-o gravitație secretă de locul nostru natal, de satul care pentru noi trebuie să fie centrul Universului.

Aș fi preferat, poate, ca viața mea să se fi scurs liniștită în acel sat de munte, în acel colț de lume unde însoțit de uitare, aș fi putut fi fericit când și când, chiar dacă viața mea ar fi curs inutil și fără speranță.

Mihai Niculiță, munteanul de pe Valea Stânișoarei, este și în poemele sale cuprins, după cum subliniază și criticul literar Cristian Livescu, de nostalgia după locul natal, mărturisind înstrăinarea de matricea satului, de vatra casei părintești, aceasta reprezentând constanta tematică a poeziei sale.

A consemnat Gabriela Tarabega

cose che il tempo ha strappato via da me. Sono angariato da ricordi dolorosi, di cui il silenzio è la sola confessione che mi rimane.

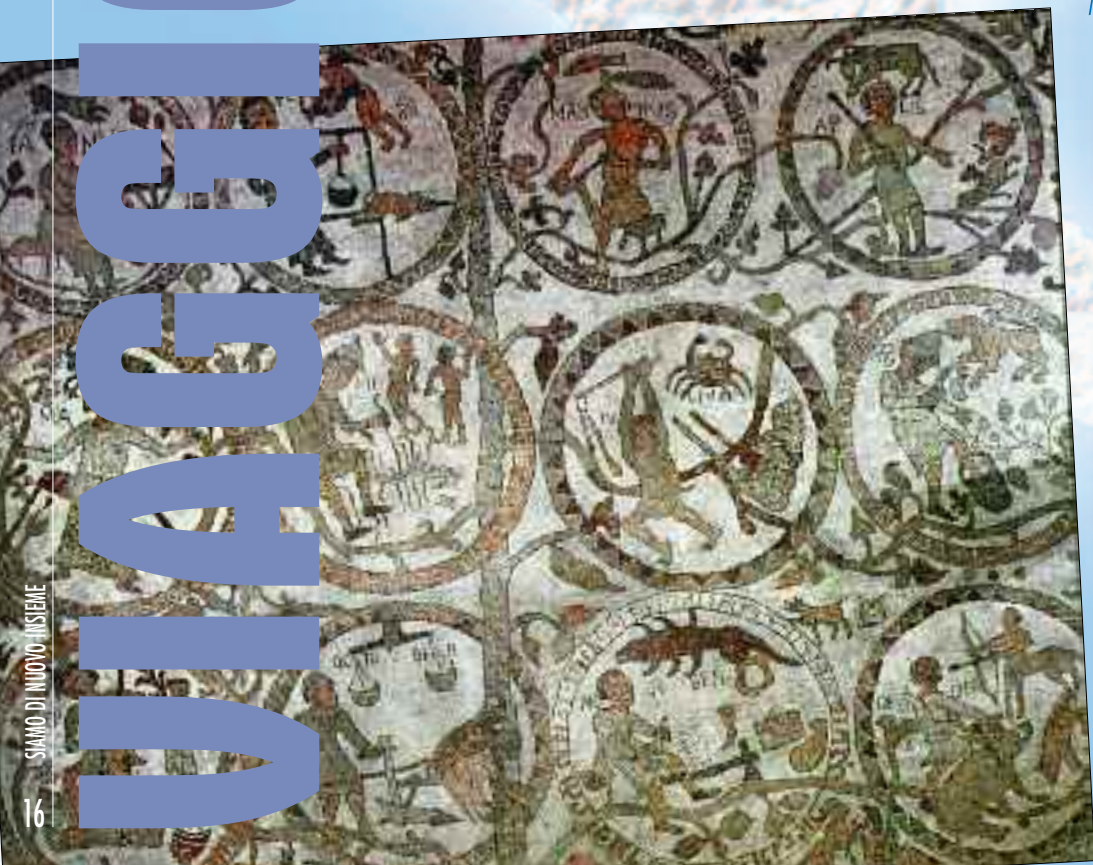
L'amore per i posti nativi è simile alla gravità, un fenomeno immanente. L'uomo ha sempre avuto la nostalgia del volo e la gravità l'ha legato alla terra. La gravità è stata la nostra cintura di sicurezza contro il deserto cosmico. Senza di essa saremmo progettati nel vuoto. Il volo è possibile solo se c'è la gravità. Possiamo vagare dovunque nel mondo se sappiamo che siamo legati con una cintura di sicurezza, da una gravità segreta, dal nostro posto natale, dal villaggio che per noi deve essere il centro dell'Universo.

Avrei preferito, forse, che mia vita sia scorsa tranquilla in quel villaggio di montagna, in quel angolo del mondo dove, accompagnato dall'oblio, avrei potuto essere felice ogni tanto, anche se la mia vita sarebbe scorsa inutilmente e senza speranza.

Mihai Niculiță, il montanaro di Valea Stânișoarei, è anche nelle sue poesie, così come sottolinea anche il critico letterario Cristian Livescu, pieno della nostalgia del posto nativo, l'alienamento della matrice del villaggio, del focolaio della casa dei genitori, questa rappresentando la costante tematica della sua poesia.

PUGLIA (III)

OTRANTO: visione d'Oriente, suoni di Grecia

CONOSCI TU IL PAESE DOVE FIORISCONO I LIMONI?
NEL VERDE FOGLIAME SPLENDONO ARANCE D'ORO
UN VENTO LIEVE SPIRA DAL CIELO AZZURRO
TRANQUILLO È IL MIRTO, SERENO L'ALLORO
LO CONOSCI TU BENE?

ȘTII TU DE ȚARA CU LĂMÂII-N FLOARE,
CU PORTOCALÉ-APRINSE-NTRE FRUNZARE?
UN VÂNT UȘOR DIN CERU-ALBASTRU BATE.
TĂCUT E MIRTUL, LAURUL ÎNALȚ E.
ȘTII ȚARA, TU?

(GOETHE)

Lasciamoci alle spalle Castel del Monte. Ci ritorneremo, perché su di esso sono ancora tante le cose importanti da raccontare, ma non vogliamo annoiare il lettore con un'altra puntata su questo luogo di inestimabile valore. Immaginiamo dunque di essere trasportati velocemente dal vento, ancora più a Sud, oltre Brindisi (che avrebbe potuto essere il nostro luogo di sbarco invece di Bari, provenendo via mare da Igoumenitsa). Di Brindisi non vogliamo dire più di tanto. L'antica *Brundisium* romana e, prima ancor, *Brentesion* greca, era in epoca Romana il "capolinea" della via Appia, segnata al suo termine sul porto da due colonne erette da Romani. Ne resta una sola, essendo stata la seconda donata alla città di Lecce per reggere la statua del loro santo protettore. Fin dall'antichità dunque Brindisi fu porto importante. Da esso partivano le legioni Romane verso i Balcani, e le Crociate in Terra Santa. Nel corso della storia "Brundisium" si sviluppò talmente come porto, che via via rese meno importante quello che era il porto di riferimento per le comunicazioni con l'Oriente: Otranto, l'antica *Hidrunum* (dal nome del fiumiciattolo Idro che vi scorre vicino). Questo porto, affatto minore, fu una "infrastruttura", come si direbbe oggi, voluta dall'imperatore Traiano, che prolungando la sua Via Traiana, lo sfruttò a lungo per la sua flotta nel Mediterraneo, in quanto più vicino alla Grecia e all'Epiro. Nel Medioevo Otranto fu uno dei più importanti centri del dominio bizantino in Italia, tanto da dare per importanza il nome all'intera regione più a Sud d'Italia: la Terra d'Otranto, termine con cui tale regione è stata definita nei documenti dello Stato italiano fino ai primi del '900.

Quando, iniziando questo viaggio, definiamo la Puglia "Porta d'Oriente", bene, anche Otranto e forse soprattutto Otranto, ha contribuito nei secoli a rappresentare la Puglia tutta come porta d'Oriente. L'Italia, più a Est di così, non può affacciarsi: infatti poco fuori l'abitato, arrampicato sulla scogliera a picco sul mare, il faro di Capo d'Otranto segna le coordinate più ad Est della Penisola. Le coste dell'Albania (l'Illiria per i Romani) distano appena 80 chilometri circa e al mattino, al sorgere del sole, sono ben visibili le

Să lăsăm în urmă Castel del Monte. Ne vom reîntoarce, pentru că despre el sunt încă multe lucruri importante de povestit, însă nu vrem să-l plictisim pe cititor cu un alt articol despre acest loc de o valoare inestimabilă. Să ne imaginăm deci că suntem transportați foarte repede de vânt, și mai spre Sud, dincolo de Brindisi (oraș care ar fi putut fi localitatea noastră pentru debarcare în loc de Bari, venind pe mare de la Igumenița). Despre Brindisi vreau să spun doar câte ceva. Anticul Brundisium roman, și înainte de el, Brentesionul grec, era în epoca romană locul unde „se termina via Appia”, marcată la capătul ei cu două coloane ridicate de romani. A rămas o singură coloană, cea de-a doua fiind dăruită orașului Lecce pentru a fi soclul statuii sfântului protector al localității. Deci încă din antichitate Brindisi a fost un port important. De aici plecau legiunile romane spre Balcani și cruciadele spre Țara Sfântă. De-a lungul istoriei Brundisium s-a dezvoltat atât de mult ca port încât, încet încet, a făcut ca cel ce era portul de referință pentru comunicații cu Orientul, Otranto, să devină mai puțin important. Otranto, anticul Hidrunum vine de la numele râulețului Idro care curge în apropiere. Acest port, deloc mic, a fost o „infrastructură”, cum s-ar spune astăzi, dorită de împăratul Traian, care prelungind a sa Via Traiana, l-a exploatat multă vreme pentru flota sa din Mediterană, fiind mai aproape de Grecia și Epir. În Evul Mediu, Otranto a fost unul dintre cele mai importante centre ale teritoriului bizantin din Italia, atât încât, datorită importanței sale, să dea numele celei mai sudice regiuni a Italiei: Ținutul Otranto, termen cu care această regiune a fost

**OTRANTO: imagini din Orient,
sunete din Grecia**

Otranto – il Duomo

montagne albanesi e s'intravede l'isola di Corfù. E Otranto oggi conserva ancora, nel suo Centro Storico, la struttura e l'atmosfera orientaleggiante che l'hanno contraddistinta nel corso della sua storia. A lungo centro Bizantino, come dicevamo, fu però più volte assalita dai pirati saraceni provenienti dalle coste arabe e turche, essendo rimasta indifesa quando il controllo bizantino andò indebolendosi. Nel 1480 fu aggredita e asediata dalla flotta turca di Maometto II, che in quell'occasione fece decapitare 800 abitanti della città che avevano rifiutato di convertirsi all'Islam. I teschi di questi "800 Martiri di Otranto" – in quanto tali venerati oggi - sono esposti in una grande teca nella Cattedrale.

E quest'ultima, la Cattedrale, è il monumento più insigne di Otranto. Fondata nel 1080 e variamente rimaneggiata nel corso dei secoli, oltre a custodire le ossa dei "Martiri" ha uno dei più estesi mosaici medievali che si conosca, rivestendo l'intero pavimento della navata centrale e buona parte dell'abside. Eseguito fra il 1163 e il 1165, esso rappresenta un enorme "albero della vita" con animali, figure allegoriche, segni zodiacali e personaggi biblici, stilisticamente in bilico fra Oriente e Occidente, tra religione cristiana ed ebraica (notevole la

definită în documentele Statului Italian până la începutul secolului XX.

Atunci când, începând această călătorie, definea Puglia "Poarta Orientului", ei bine, și Otranto, dar mai ales Otranto, a contribuit de-a lungul secolelor la reprezentarea întregii regiuni Puglia ca poartă a Orientului. Italia, mai la Est de atât, nu se întinde: de fapt puțin în afara așezării, cățarat pe vârful unei stânci care iese din mare, farul de la Capul Otranto marchează coordonatele cele mai estice ale Peninsulei. Coasta Albaniei (Iliria pentru Romani) este la o distanță de aproximativ 80 de kilometri iar dimineața, la răsăritul soarelui, se pot vedea munții Albaniei și se poate zări insula Corfu. Și astăzi Otranto conservă încă, în Centrul Istoric, atmosfera orientală care l-a diferențiat de-

a lungul istoriei sale. Fiind un centru bizantin, așa cum spuneam, a fost asaltat de mai multe ori de către pirații saraceni care proveneau de pe coastele arabe și turcești, rămânând fără apărare atunci când a ieșit de sub controlul bizantin. În 1480 a fost atacat și asediat de către flota turcească a lui Mahomed al II-lea, care cu acea ocazie a decapitat 800 de locuitori ai orașului care refuzaseră să se convertească la Islam. Craniile acestor "800 de Martiri ai Orașului Otranto" – atât de venerate în zilele noastre - sunt expuse într-o mare casetă din Catedrală.

Și aceasta din urmă, Catedrala, este monumentul cel mai însemnat din Otranto. Construită în 1080 și restaurată de câteva ori de-a lungul secolelor, în afara faptului că este păstrătoarea osemintelor „martirilor”, are unul dintre cele mai mari mozaicuri medievale cunoscute până în prezent, acoperind întregul paviment al naosului central și o mare parte a absidei. Executat între 1163 și 1165, acesta reprezintă un enorm „arbore al vieții”, cu animale, figuri alegorice, semne zodiacale și personaje biblice, suspendat din punct de vedere stilistic între Orient și Occident, între religia creștină și cea ebraică (este remarcabilă porțiunea care reprezintă în 16 medalioane Cosmogeneză, 16 fiind numărul care conform

porzione che rappresenta in 16 tondi la Cosmogenesi, essendo il 16 il numero che per la cabala indica la Cosmogenesi). Tuttavia, ben difficilmente l'opera è apprezzabile nella sua visione d'insieme; se ne devono osservare e gustare le ampie porzioni suddivise per "argomenti", partendo dall'asse centrale che, come un albero, si dipana con la sua "rozza" fattura in tipico stile alto-medievale verso tutte le narrazioni dei rami.

Omettendo colpevolmente di descrivere gli altri luoghi degni di interesse (il castello aragonese, le cripte, la passeggiata sulle antiche e possenti mura che affacciano sul porto) vale poi la pena perdersi fra le strette e candide viuzze del centro storico, dove davvero si respira l'atmosfera d'Oriente. È un centro che vi affascinerà, con i suoni, i colori, i profumi che provengono dalle trattorie e dalle panetterie. Emozioni che non si cancelleranno mai più dalla memoria.

Infine lasciamo Otranto. In auto – perché, lo ripetiamo, la Puglia si può visitare solo in auto – procediamo in direzione Santa Maria di Leuca, avendo l'accortezza di seguire rigorosamente la strada costiera, quella più stretta e tortuosa che si affaccia, alta, sul mare azzurro cobalto, come sospesa tra questo e il cielo: godrete di uno degli spettacoli più affascinanti che offra il panorama italiano. Infatti, con Otranto lasciamo l'ultimo centro recante evidenti monumenti e architetture storiche. Da ora in avanti, procedendo lungo la costa, si manifesta soltanto l'opulenza del panorama. Ma stiamo entrando anche in un'ampia area nella quale la popolazione e la musica affondano le radici nell'antica cultura greca, meglio nota, questa zona, come "Grecia Salentina". Circa 50 chilometri più a sud ci attende, in uno spettacolo abbacinante, la fine dell'Italia, la "Finis Terrae", come la definivano gli antichi Romani.

di Antonio RIZZO
antonio.rizzo@roasit.ro

Mosaico. Alessandro Magno

cabalei indică Cosmogeneza). Mai mult, cu greu această operă poate fi apreciată în ansamblu; trebuie observate și gustate porțiunile ample subdivizate pe „subiecte”, plecând de la axul central care, ca un arbore, se deapănă prin factura sa „primitivă” în stilul tipic pentru începutul de Ev Mediu către toate povestirile ramurilor.

Omițând din păcate descrierea altor locuri demne de interes (castelul aragonez, criptele, promenada de pe solidele ziduri antice care dau spre port), merită să te pierzi printre străduțele simple și înguste din centrul istoric, unde într-adevăr se respiră atmosfera Orientului. Este un centru care o să vă fascineze, cu sunetele, culorile și parfumurile care provin din tratorii și din magazinele de pâine. Sunt emoții care nu se șterg niciodată din memorie.

În sfârșit, lăsăm în urmă Otranto. În automobil – pentru că, repet, Puglia se poate vizita numai cu automobilul – ne îndreptăm spre Santa Maria di Leuca, având înțelepciunea de a urma cu rigurozitate șoseaua de coastă, drumul cel mai strâmt și mai sinuos, care privește de sus spre marea de un albastru-cobalt, părând a fi suspendate între aceasta și cer: vă veți bucura de unul dintre spectacolele cele mai fascinante oferite de panorama italiană. De fapt, cu Otranto lăsăm în urmă ultimul centru care ne arată monumente și arhitecturi istorice. De-aici înainte, mergând de-a lungul coastei, se poate vedea numai opulența panoramei. Dar intrăm și într-o zonă amplă în care populația și muzica își au rădăcinile în cultura antică greacă, zonă cunoscută mai mult ca „Grecia Salentină”. La aproximativ 50 de kilometri mai la sud ne așteaptă, cu un spectacol orbitor, sfârșitul pământului Italiei, „Finis Terrae”, cum îl numeau anticii Romani.

OTRANTO

de Elena Trifan

*Otranto, un ochi de cer în mare,
Un flux de aur în răsăritul soarelui,
O poartă către Orient,
O revărsare de eră geologică în mare.
Un paradis unde umbrele cerului
Coboară în pitosfori.
Unde aerul de mare te mângâie
Ca aripa unui înger.
Unde apa este limpede precum cristalul
Și de culoare verde-albastră,
Schimbătoare și fascinantă,
Ce-ți rămâne pentru totdeauna
În suflet și în minte.*

*Otranto, un occhio del ciel nel mare,
Un flusso d'oro nell'alba del sole,
Una porta verso l'Oriente,
Un riversarsi dell'era geologica nel mare.
Un paradiso dove gli ombrelli del cielo
Scendono nei pitosfori.
Dove l'aria del mare ti accarezza
Come l'ala di un'angelo.
Dove acqua è limpida come un cristallo
E di colore verde-azzurro,
Mutevole ed affascinante,
Che ti rimane per sempre
nell'anima e nella mente.*

La città Vecchia fra le mura

Capo d'Otranto –
il punto più ad Est d'Italia –
al sorgere del sole

Unde farul alb te atrage și conduce
Și Madona îți mângâie viața.
Unde vântul cântă ca o vioară.
Unde flori albe, galbene și roșii
Surâd în ochii călătorilor.
Palmierii înalți și eleganți
Se înalță către soare
Și măslinii mustesc de uleiul binecuvântat.
Unde castelul te trimite în alte timpuri
Pline de lupte și eliberatori.
Unde sângele martirilor hrănește
Tot ceea ce este viu.
Unde turnuri vechi ascund
Mistere ale vieții și ale morții.
Unde albul zidurilor este înviorat
De movul puternic și strălucitor al florii de bouganville.
Unde lumea este primitoare și liniștită,
Protejată de îngeri și de Dumnezeu.
Viața este dulce ca o floare de smochin
Și senină ca albastrul cerului.
Unde soarele în asfințit este un ochi divin
Ce unește cerul și marea
Cu o lumină înflăcărată și strălucitoare.
Marea se reflectă liliachiu în roșul orizontului
Și toate lucrurile sunt aurii.

Dove il faro bianco ti attira e guida
E la Madonna ti accarezza la vita.
Dove il vento suona come un violino.
Dove fiori gialli, bianchi e rossi
Sorriscono negli occhi dei viaggiatori.
Le palme alte ed eleganti
Si alzano verso il sole
E gli olivi trasudano dell'olio benedetto.
Dove il castello ti trasporta in altri tempi
Pieni di lotte e di liberatori.
Dove il sangue dei martiri nutrisce
Tutto ciò che è vivo.
Dove torri antiche nascondono
Misteri della vita e della morte.
Dove il bianco dei muri è rinvigorito
Del lilla forte e sfavillante di bouganville.
Dove la gente è accogliente e tranquilla,
Protetta degli angeli e del Dio.
La vita è dolce come un fiore di fico
E serena come il cielo azzuro.
Dove il sole nel tramonto è un occhio divino
che unisce cielo e mare
con una luce accesa e splendente.
Il mare si rifletta lilla nel rosso dell'orizzonte
E tutte le cose sono dorate.

Amintiri suprapuse sau de la gotic la baroc

Angela Tomaselli

Întâlnirea în spațiul rafinat al unor expoziții cu creația Angelei Tomaselli ține de fastul intelectual al dialogului de profunzime. Creativitatea pictoriței, subtilă și atașantă, face din imagine un vehicul de comunicare persuasiv și elevat. Ciclul de acum, *Amintiri suprapuse*, constituie încă o dovadă de performanță a gândului și a expresiei. Cele două Galerii de Artă Dana din Iași au devenit spațiul ideal de întâlnire cu memoria unor arhitecturi inefabile, unde fantezia asigură relația dintre visul

recuperator și elogiul creației umane. Dacă la Galeria din celebra stradă Lăpușeanu, pictorița dedică lucrările sale unui subtil elogiu creativității și istoriei ieșene, prin evocarea unor edificii laice și religioase amintind evoluția arhitecturii locale, dominantă fiind biserica ștefaniană din proximitatea Curții Domnești, celelalte edificii configurează un spațiu de sacralitate, *Golia* sau *Trei Ierarhi* fiind semnele memorabile ale unei medievalități traversate de strălucirea unui ideal european.

Arhitectura religioasă este, la Iași, semnul creativității meșterilor, asociate cu fiorul credinței, cu smerenia și demnitatea unor domnitori devotați spiritului creștin, unii dintre ei plătind cu viața pentru cutezanța de a fi păstrat dreapta credință. Iași sunt o carte de istorie vie și de identitate, vechile monumente fiind pentru artist o pildă vrednică de neuitare. Angela Tomaselli evocă prin pictura sa o glorie reînviată prin memoria afectivă, monumentalitatea asigurând reperatele înalte ale creativității medievale. În dantelăria opulentă, cu aspect oriental al *Trei Ierarhilor*, artista citește istoria în cheie personală și sugerează faptul că frumosul se asociază firesc cu durata.

Multe dintre aceste imagini, interpretate din perspectiva timpului istoric, seamănă cu o rugăciune și cu un elogiu fără de sfârșit. Recrearea lor prin interpretarea artistului amplifică dimensiunea simbolică a monumentelor și îndeamnă la reflecție. Alte edificii, cum ar fi *Palatul Culturii*, sugerează un sincronism cu alte edificii notorii din spațiul european. Vitraliile amintesc de goticul începuturilor și de semnificația istorică a locurilor. În viziunea Doamnei Tomaselli orașul de pe șapte coline are harul subtil al veșniciei. Ansamblul acestor imagini gravate pe retina memoriei permite artistei exerciții de admirație, dar și de sugerare a fastului aulic demn de opulența unor domnitori.

Acest elogiu discret adus creativității ieșene deschide calea către *Amintirile suprapuse*, ciclul de compoziții unde dialogul dintre istorie și prezent sugerează simultan clipa și veșnicia. Amintirile sunt, de fapt, un prezent continuu, o sugestie a continuității și a unei varietăți stilistice atașante și vii prin memoria colectivă. A elogia semnele trecutului echivalează cu un exercițiu de admirație, de raportare la valorile perene ale unei culturi.

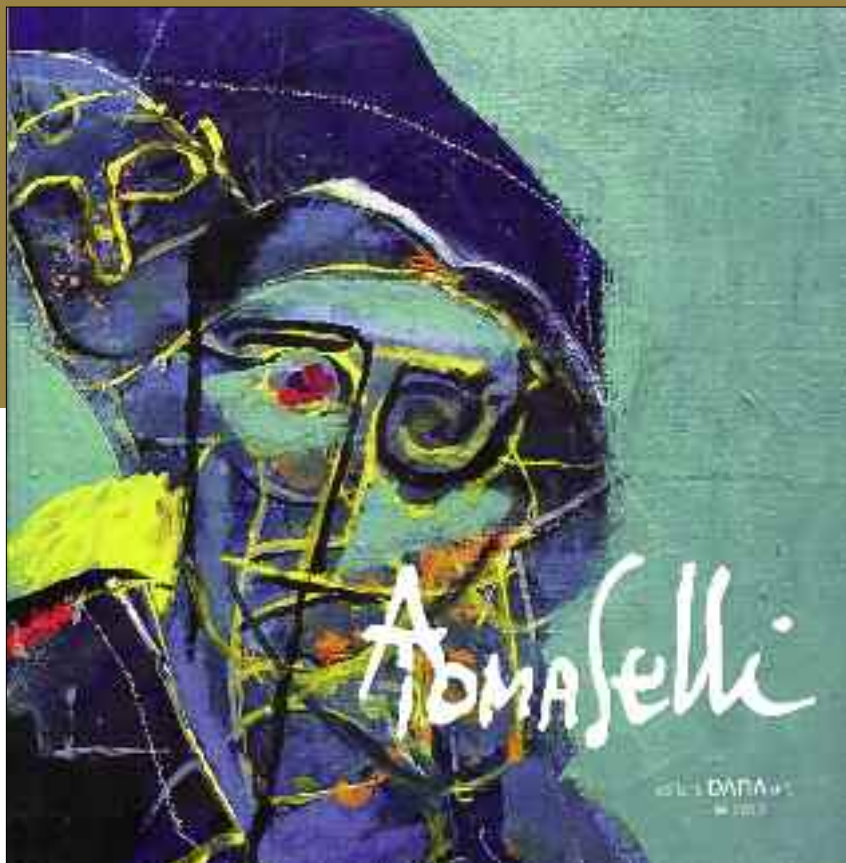

la Iași

Goticul oriental, goticul internațional se topesc discret în alte viziuni asupra ideii de monumental. Asemenea unor policrome vitralii, compozițiile pictoriței au o fervoare a ductului și a culorii, astfel încât impresia de ansamblu sporește lumina fizică și o transfigurează în spirit. Arcadele gotice asociate cu policromia vitraliilor fac o conjuncție între sacru și profan, dintre ideal și realitate. Gestica plină de fervoare a pictoriței seamănă cu un elogiu al divinității fără a deveni tentație bigotă. Angela Tomaselli, elogiind rigoarea, anticipă bucuriile viitoare ale libertății spiritului. Unele note au suculența barocă a detaliilor eclatante, frenezia unei mărturisiri. Privind traseele incitante ale ductului privitorul participă de fapt la o ceremonie, la un triumf al gândirii și fanteziei descătuseate de orice determinare prealabilă.

Întotdeauna ochiul urmărește traseele arabescului, se înalță spre zenit și se întoarce în sinele profund. Interesată de angeologie, cerul imaginației noastre se îmbogățește cu fâlăitilul aripilor de îngeri inefabili, de transcendente ființe eterice. Acest univers de serafimi sau heruvimi presupune asocierea cu muzica sferelor și cu bucuria artistei de a picta cu mijloace materiale, imaterialul. Ochiul identifică uneori pe acoperișurile unor case din Sibiu și, nu numai, este asemenea ochiului dumnezeiesc ce priveghează din absolut, mundanul. Culoarea urmează acestei stări de grație și însuflețește cu bucuria luminii-culoare o așteptare ce poate deveni un fel de jurnal al singurătății în numele dialogului solitar cu divinitatea... Îngerii cântă în pictura sa imnuri de slavă, iar orgile timpului prelungesc prin ecou vibrațiile sufletului și ale culorii... Întregul *Ciclu de Muzicieni* face ca ideea de armonie, nu numai sonoră, să devină un motiv predilect și o direcție de cercetare plastică. Cromatismul viguros, stenic, face din dialogul cu subtilitatea ideii un parteneriat incitant și convingător. Policromia unor vitralii, gotice sau baroce, sugerează austerul, dar și opulența detaliului. Ciclul *Ferestrelor*, al *Anotimpurilor cu amintiri*, al dealurilor blagiene, *Arhitecturilor suprapuse*, *Călătoriilor imaginare* confirmă vocația plurală a artistei pentru schimbarea în continuitate...

Angela Tomaselli este un artist convingător prin temperament și patos creator, prin bucuria de a configura un ethos...

Căldura umană și spirituală cu care a fost primită la Iași exprimă fără echivoc faptul că și-a configurat un stil, o direcție și o carieră. Nu întâmplător, albumul de artă ce i-a fost consacrat de Galeria ieșeană Dana trebuie privit ca un gest de prețuire firesc...

Valentin Ciucă
art_xxi_iasi@yahoo.com

IOAN-AUREL POP ȘI ION CÂRJA Un italian la București: Luigi Cazzavillan (1852–1903).

Cluj-Napoca, Academia Română –
Centrul de studii transilvane

De curând a apărut o carte deosebit de importantă pentru comunitatea italienilor din România, precum și pentru istoria relațiilor româno-italiene, în general. Este vorba despre excepționala monografie dedicată de Ioan-Aurel Pop și Ion Cârja personalității lui Luigi Cazzavillan, cunoscut, mai ales, ca fondator al ziarului „Universul”.

Potrivit autorilor, care au parcurs o bogată bibliografie și au cercetat un număr impresionant de documente (dintre care unele sunt redată în anexa volumului) din Arhivele Naționale Istorice Centrale ale României, Arhiva istorico-diplomatică a Ministerului Italian de Externe sau găsite în secțiile de Colecții Speciale

ale BNR, BCU București și Cluj-Napoca etc., figura lui Luigi Cazzavillan este cea a unei persoane venite de departe, care și-a petrecut cea mai mare parte a vieții sale active în România și care a reușit să se impună „în memoria colectivă a locului prin fapte de natură a-i perpetua numele peste generații”.

Așadar, Luigi Cazzavillan se naște în 1852 la Arzignano, provincia Veneto, Italia, unde urmează și cursurile școlii locale. De foarte tânăr se înrolează ca voluntar în armata lui Giuseppe Garibaldi, pentru ca apoi să-l găsim în Legiunea italiană ce s-a alăturat, sub conducerea aceluiași Garibaldi, armatei franceze angajate în Războiul franco-prusac. În 1877 vine în România cu intenția de a lupta alături de ostașii români în Războiul de independență. Fiind însă cetățean străin, nu i se aprobă înrolarea și, atunci, rămâne pe front în calitate de corespondent de război al unor ziare italiene, printre care reputatul *Il Secolo*.

Găsind că România este o țară în care la acea dată era „totul de făcut”, încurajat de dorința Principelui Carol I de a edifica o țară modernă, Cazzavillan se stabilește la București, unde își continuă activitatea jurnalistică editând în 1880 ziarele *Frăția română-italiană* și *Tezaurul familiei*.

Luigi Cazzavillan a fost un mare făcător de ziare. Simțea așteptările cititorilor, își alegea cu grijă colaboratorii, cunoștea pârghiile pe care să apese pentru a-și promova publicațiile, stabilea prețuri mici în așa fel încât ziarul să

ajungă și în mâna oamenilor de rând, își fideliza cititorii, se ocupa de dotarea tehnică a tipografiei, nu pregeta să investească sume importante de bani în cele mai moderne utilaje tipografice, aducând unele tocmai din America. În 1881 fondează ziarul *Universul*, publicație de mare renume și tiraj, ziar modern, de cursă lungă, care a devenit în scurt timp cel mai citit ziar în epocă.

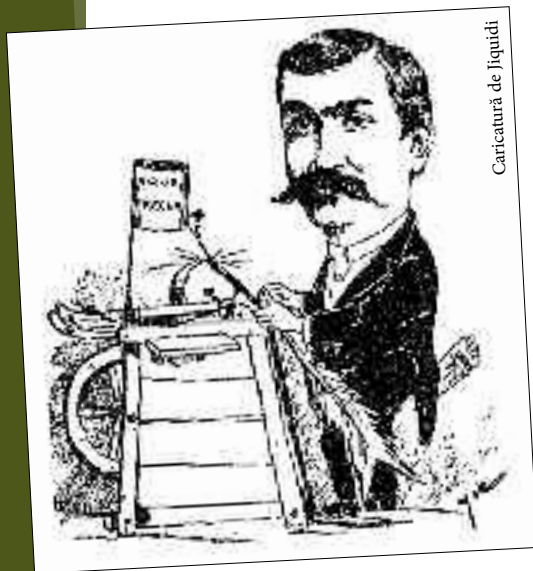
În continuarea demersului lor, autorii descriu pe larg relația lui Cazzavillan cu Comunitatea italiană din București al cărui lider devine „în condițiile în care ca patron al „Universului” reușise să ajungă în posesia unei stări materiale prospere, care l-a impus, atât printre italieni, cât și printre români, într-o poziție de maximă vizibilitate publică, grație forței de impact a ziarelor sale”.

Un alt capitol consistent este rezervat școlilor catolice de pe teritoriul românesc în secolul al XIX-lea, inclusiv Școlii italiene „Regina Margherita” din București – ctitorie a lui Luigi Cazzavillan, inaugurată în 1902, în prezența unor înalți oficiali români și italieni. În aceeași zi, în incinta Sălii de festivități a școlii a fost dezvelit și bustul regelui Umberto I al Italiei pentru

care Cazzavillan nutrea o vie admirație. Luigi Cazzavillan a fost apreciat

atât în timpul vieții, cât și după moartea sa, survenită prematur, la numai 52 de ani.

El a primit, ca semn al recunoașterii meritelor sale, două înalte distincții ale Statului român: *Răsplata Muncii* cl. I de aur și *Coroana României* în grad de ofițer.

Caricatură de liquid

Gabriela Tarabega

RO.AS.IT. – partener al Grupului de Acțiune Locală „Valea Siretului”

Șansele oferite de liniile actuale de finanțare din Fonduri Europene deschid perspective de dezvoltare în multiple domenii și pentru diverse activități, mai cu seamă economice, dar mai recent, au fost acceptați ca eligibili și actori din domeniile educației și culturii, în vederea accesului la aceste fonduri.

Perseverență în identificarea a cât mai multor și variate resurse pentru proiectele sale, Asociația Italianilor din România – RO.AS.IT., a devenit de curând partener al Grupului de Acțiune Locală „Valea Siretului” (GALVS), înființat pentru a sprijini zona de Nord-Est a județului Neamț (comunele Săbăoani, Tămășeni, Doljești) și zona de Sud-Est a județului Iași (comuna Răchiteni). Teritoriul GALVS este o zonă cu mare potențial de dezvoltare agricolă, economică, culturală și turistică, ceea ce a încurajat grupul de inițiativă, format din 21 de actori locali, să inițieze un nou proiect, care să contribuie la dezvoltarea, în ansamblu, a regiunii.

Existența pe acest teritoriu a unui grup de mai vechi etnici italieni, alături de alți cetățeni și investitori din Peninsula stabilă în zonă după 1990, a determinat includerea în cadrul Planului de dezvoltare locală a unor proiecte culturale și schimburi de experiență menite să conserve, să revitalizeze și să promoveze tradițiile, obiceiurile și cultura comunității italiene. Iar RO.AS.IT. își propune ca, în calitate sa de membru al GALVS, să fie unul din cei mai activi inițiatori și coordonatori de activități care să conducă la realizarea efectivă a dezideratului propus.

Cu sediul în comuna Săbăoani, GALVS a început încă din anul 2010 să deruleze o serie de activități: întâlniri, consultări și dezbateri publice cu actorii locali, încercând să găsească cele mai bune soluții pentru a relansa în varii domenii mediul rural respectiv.

Doi ani mai târziu, în 2012, a fost elaborat Planul de dezvoltare locală, depus pentru evaluare și aprobare în cadrul programului Fondul European pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală – FEADR –

Axa Leader. Planul propune derularea unor programe de dezvoltare previzionate pe o perioadă de 4 ani cu domenii strategice de dezvoltare durabilă bine ancorate în agricultură, zootehnie, mediu, meșteșuguri, educație și mediul de afaceri local.

Modul de elaborare a fost unul simplu și concis. S-au organizat până în prezent trei reuniuni de lucru, la care au fost invitați nu doar partenerii GALVS, ci și toți actorii locali interesați de dezvoltarea comunității din care provin și care au dorit să vină în întâmpinarea programului cu noi idei și soluții la problemele ce apar.

Transparența acțiunilor a fost asigurată prin comunicate de presă, prin publicarea de articole pe Internet, pe site-ul Asociației Italianilor din România (www.roasit.ro) și în ziarul Piazza Romania.

RO.AS.IT. este reprezentată în GALVS de dl. Mircea Grosaru, președintele Asociației, precum și de Sucursala Tămășeni, organizație etnică de drept privat, cu statut de utilitate publică, al cărei principal obiectiv rezidă în conservarea tradițiilor și obiceiurilor strămoșești, în promovarea limbii, culturii, istoriei și civilizației italiene în spațiul românesc. Ea poartă deopotrivă un dialog constructiv și permanent atât cu populația majoritară și cu celelalte minorități etnice, cât și cu țara-mamă, din convingerea că diversitatea în unitate formează zestrea de aur a omenirii.

Pe scurt, GAL „Valea Siretului” este compus din 21 de membri, din care: 4 reprezentanți ai comunelor amintite mai sus, 8 agenți economici, 6 ONG-uri, un liceu tehnologic, două persoane fizice. Rezultă o pondere de 76% a sectorului privat. Grupul de acțiune locală include, de asemenea, reprezentanți ai unor organizații agricole, ai sectorului economic și ai organizațiilor de mediu.

Andrei Nițulescu
andrei.nitulescu@roasit.ro

În sunet de sau

A fost o vreme când prin mai toate urbele țării se auzea sunetul muzicii de fanfară. Era o modă? Era un moft? Cine mai știe! A rămas însă în memoria unor orașe, amintirea celor care au făcut deliciul trecătorilor sau al celor care pur și simplu ieșeau la promenadă ca să asculte fanfara militară. Ce bucurie mai mare poate fi pentru un om care, venit în țară străină cu speranță și care după ostilitatea cu care fusese primit, să ajungă spre sfârșitul vieții, după o laborioasă activitate în domeniul muzicii, să câștige respectul și dragostea publicului care-l privea, la început, cu nepăsare? Așa s-a întâmplat cu italianul Lucio Vecchi sau Luciu din Focșani, cum aveau să-l alinte locuitorii orașului de pe Milcov și toți cei ce l-au îndrăgit pe el și muzica lui, și a cărui poveste de viață încercăm să o schițăm în cele ce urmează.

Lucio Vecchi s-a născut în anul 1854 în Italia, la Guartalia, provincia Reggio Emilia. Face școala în orașul natal până la 14 ani, continuându-și studiile la Conservatorul din Milano, pe care îl absolvă, cu diplomă.

Avea numai 19 ani când începea aventura lui românească și care, de altfel, avea să-l lege definitiv de acest pământ. Vecchi vine la Focșani cu o trupă de operă, însoțindu-și frații, Contardo și Olivier. Dintre membrii trupei este de reținut și numele lui Ettore Sorani, un alt italian care avea să devină o personalitate importantă a lumii Focșanilor, un remarcabil pedagog, profesor prestigios, foarte iubit de elevii săi.

Trupa italiană începe să susțină o serie de concerte, cu arii din opere, în sala nou inaugurată a Teatrului Lupescu. Încercările de a atrage publicul la spectacolele trupei se soldează însă cu un eșec total, iar trupa se destramă. Publicul de atunci nu era încă pregătit pentru astfel de evenimente artistice. Cauzele insuccesului trupei italiene de operă ne vor fi mai clare, citind sugestivă descriere pe care Duiliu Zamfirescu o face publicului focșănean al epocii: „... cu excepția câtorva familii, lume de provincie, caraghioasă, săracă de spirit și de gust, în care câțiva notari, membri de curte de justiție (n.n.) ori de tribunal, se învârtesc ca niște păuni admirându-și unii altora penele când sunt de față, și răsând toți de fiecare și fiecare de toți, când își privesc picioarele. Cei care se deosebesc, stau de o parte”.

Cu toate acestea, Lucio Vecchi rămâne la Focșani, la Teatrul de comedie al artistului Ioan Lupescu (1837 – 1893). Înrudirea prin căsătorie cu familia Dimitrie Prisecaru, personaj de vază în Focșani, îl va lega ireversibil de aceste meleaguri.

De aici înainte, va desfășura, pe tot parcursul vieții sale, o activitate neobosită pe tărâmul muzicii. În 1875 era dirijorul trupei de operetă a lui Theodor Aslan. În anul următor, împreună cu un grup de profesori și entuziaști,

C'è stato un tempo quando in quasi tutte le città romene si sentiva il suono della fanfara. Era una moda? Era un capriccio? Chi lo sa! È rimasto però, nella memoria di alcune città, il ricordo di coloro che hanno fatto la delizia dei passanti o di quanti passeggiavano semplicemente per ascoltare la musica della fanfara. Quale gioia più grande poteva avere un uomo, arrivato pieno di speranze in un paese straniero, che dopo l'ostilità con cui era stato ricevuto, sia riuscito infine nella vita, dopo una lunga attività nel campo della musica, a guadagnare il rispetto e l'amore del pubblico che l'aveva guardato all'inizio con indifferenza. È questo che è successo all'italiano Lucio Vecchi, meglio conosciuto come „Luciu” di Focșani, come l'avrebbero nominato gli abitanti della città e quelli che si sono affezionato a lui e alla sua musica, la cui storia di vita proviamo adesso ad abbozzare.

Lucio Vecchi è nato nell'anno 1854 in Italia, a Guartalia, provincia Reggio Emilia. Studia presso la scuola della sua città fino a 14 anni, continuando gli studi al Conservatorio di Milano, dove ottiene il diploma.

Ha solo 19 anni quando comincia la sua avventura romena, che l'avrebbe legato definitivamente a questo Paese. Vecchi giunge a Focșani con un gruppo operistico, accompagnando i suoi fratelli Contardo e Olivier. Tra i membri del gruppo, si deve ricordare anche il nome di Ettore Sorani, un altro italiano che sarebbe diventato una personalità speciale del mondo di Focșani, notevole pedagogo, professore prestigioso, molto amato dai suoi allievi.

Il gruppo italiano comincia una serie di concerti, con brani da opere, nella nuova sala del Teatro Lupescu. Gli sforzi di attirare il pubblico agli spettacoli del gruppo sono però vani, ed esso si smembra. Il pubblico di quei tempi non era ancora preparato per questo tipo di eventi artistici. Il mancato successo del gruppo italiano di opera sarebbe più chiaro per noi se leggessimo la descrizione fatta dallo scrittore Duiliu Zamfirescu ai spettatori del tempo: „eccetto qualche famiglia, gente di provincia, semplice, senza spirito e gusto, tra cui alcuni notai, membri della corte di giustizia (n.n.) o del tribunale, girano come dei pavoni, ammirandosi le piume quando sono presenti, e ridendosi poi alle spalle. Quelli che sono diversi, stanno da parte”.

Nonostante tutto questo, Lucio Vecchi resta a Focșani, al Teatro di commedia dell'artista Ion Lupescu (1837-1893). L'apparentamento mediante il matrimonio con la famiglia Dimitrie Prisecaru, una persona importante a Focșani, lo lega in modo irreversibile a queste terre romene.

Da qui svolgerà, durante tutta la sua vita, un'attività instancabile nel campo della musica. Nell'anno 1875 è direttore d'orchestra del gruppo di operetta di Theodor Aslan. L'anno seguente, insieme a un gruppo di professori ed entusiasti, fonda la Società filarmonica „Milcovul” che

fanfara

despre Luciu din Focșani

înființează Societatea filarmonică „Milcovul”, care va activa până în anul 1903. În 1901, această societate culturală a organizat comemorarea compozitorului Giuseppe Verdi, iar fanfara Regimentului 10, condusă de Lucio Vecchi, a fost cea care a animat respectivele manifestări.

Din 1877 este angajatul Primăriei orașului Focșani, ocupându-se de organizarea și conducerea fanfarei, iar în 10 iulie 1881 este numit șef al fanfarei Regimentului 10 Putna, care avea să devină în scurt timp una dintre cele mai renumite din țară.

În 1896 Împăratul Austriei, Franz Josef, face o vizită în Principatele Române și cu această ocazie, Regele invită, la Sinaia, să cânte, doar două „muzici”, pe cea a Regimentului I de Geniu din București și a Regimentului 10 Putna.

Se spune că, impresionat de interpretarea „muzicii” lui Luciu din Focșani, Împăratul a dorit să-l cunoască personal. Condus de Regina la locul fanfarei, Franz Josef dă mâna cu Lucio Vecchi și îl decorează. Vecchi rămâne să însoțească familia regală pe tot parcursul vizitei Împăratului Austriei în Țările Române, și, la invitația expresă a acestuia, îi va delecta pe oaspeți cu muzica fanfarei sale la toate prânziurile, precum și în timpul croazierei pe care aceștia o fac pe Dunăre și Marea Neagră. Din 1908 și până la începerea Primului Război Mondial, activitatea lui Vecchi se va confunda cu cea a Societății „Doina Vrancei”, unde colaborează cu profesorul I. Nănulescu.

După război, între 1920 și 1922, îl găsim implicat în activitatea unei asociații filarmonice nou-înființate, sub președinția avocatului Leonida Bălan.

Lucio Vecchi a iubit locul în care s-a stabilit și a trăit și pe care l-a cântat ca un român, inspirat de folclorul autohton. Compozițiile sale ajunse celebre se cântau cu mare plăcere; *Coca vals*, *Pe malul Milcovului*, *Pe malul Troțușului* sau foarte cunoscutul marș ostășesc *Trece, trece Regimentul 10* sunt numai câteva din bogata sa operă compoizistică.

Fără nicio exagerare, se poate spune că Lucio Vecchi, alături de frații săi și de profesorul Ettore Sorani, a contribuit la formarea culturii muzicale a publicului focșănean. Faima pe care o câștigă, îl va face deosebit de îndrăgit, astfel că la moartea lui, survenită în 28 februarie 1930, este plâns de toți focșănenii care, de aici înainte, se vor bucura de creșterea renumelui acestor locuri, atât de bogate în istorie, și datorită italianului „Luciu”.

Ioana Grosaru

svolgerà la sua attività fino all'anno 1903. Nel 1901, questa società culturale organizza la commemorazione del compositore Giuseppe Verdi, e la fanfara del Reggimento 10, diretta da Lucio Vecchi, è stata quella che ha animato gli eventi.

Dal 1877 è dipendente del Comune della città di Focșani, occupandosi dell'organizzazione e della direzione della fanfara, e il 10 luglio 1881 è nominato capo della fanfara del Reggimento 10 Putna, che sarebbe diventata in breve tempo una delle più rinomate del paese.

Nel 1896 l'Imperatore dell'Austria, Franz Josef, è in visita nei Principati Romeni, e in questa occasione il Re invita a Sinaia, a suonare, solo due „complessi”, quella del Reggimento 1 del Genio di Bucarest e del Reggimento 10 di Putna.

Si dice che, impressionato dall'interpretazione della „musica” di Luciu di Focșani, l'Imperatore abbia desiderato conoscerlo personalmente. Accompagnato dalla Regina alla postazione della fanfara, Franz Josef stringe la mano di Lucio Vecchi e gli conferisce una decorazione. Vecchi rimane ad accompagnare la famiglia reale durante la visita dell'Imperatore dell'Austria nelle località romene e, all'invito espresso di questi, dilettò gli ospiti con la musica della sua fanfara in tutti i pranzi, e durante la crociera che i reali fecero sul Danubio ed il Mar Nero. Dal 1908 e fino all'inizio della Prima Guerra Mondiale, l'attività di Vecchi si confonde con quella della Società „Doina Vrancei”, dove collabora con il professore I. Nănulescu.

Dopo la guerra, tra il 1920 ed il 1922, lo troviamo coinvolto nell'attività di un'associazione filarmonica di nuova fondazione, sotto la presidenza dell'avvocato Leonida Bălan.

Lucio Vecchi ha amato il luogo in cui si è stabilito ed è vissuto e l'ha cantato come un romeno, ispirandosi al folclore locale. Le sue composizioni sono diventate famose ed erano suonate con grande piacere; Coca vals, Pe malul Milcovului, Pe malul Troțușului o la famosa marcia militare Trece, trece Regimentul 10 sono soltanto alcuni brani della sua ricca opera compositiva.

Lucio Vecchi ha contribuito, insieme ai suoi fratelli e al professore Ettore Sorani, e non esageriamo, alla formazione della cultura musicale del pubblico di Focșani. La fama meritata che guadagna lo rende molto noto, e alla sua morte, che avviene il 28 febbraio 1930, è pianto da tutti gli abitanti di Focșani che, da quel momento in poi, hanno conosciuto un rinnovato interesse della fama di questi luoghi così ricchi in storia.

Surse:

Arhivele Naționale
Vrancea, Fondul fostei
Prefecturi de județ –
Putna

Cezar Cherciu,
Vrancea și ținutul Putnei.
Un secol de istorie
1820-1920

Al suono di fanfara o parlare di Luciu di Focșani

Acasă la

Horia Collobichio

Pucioasa este un oraș din județul Dâmbovița, așezat pe cursul superior al râului Ialomița, la 20 km nord de Târgoviște, în zona dealurilor subcarpatice. Numele și l-a adoptat odată cu transformarea sa în stațiune balneo-climaterică, după descoperirea aici de ape minerale sulfuroase concentrate în sulf, numit popular *pucioasă*.

Localitatea este micuță, dar încântătoare, cu bulevarde străjuite de tei și castani, cu case bine gospodărite, având mai toate în față grădinițe pline cu flori viu colorate, un adevărat rai al florilor. O asemenea casă este și cea în care locuiește (fără întreruperi din 1932) familia lui Horia Collobichio, etnic italian.

Unelte de sculptură în lemn
din atelierul lui Horia
Collobichio

Utensili di scultura in legno
del'atelier di Horia
Collobichio

Aflăm de la el că strămoșii săi s-au așezat în Pucioasa încă înainte de 1900. Primul venit din familie a fost bunicul lui Horia, Giovanni Collobichio din Norvelata, provincia Udine, fiind adus împreună cu o echipă complexă de muncitori italieni, de către expertul Bruno Brunessi, pentru a lucra în minele de sulf de la Pucioasa. Au exploatat sulful, un sulf special, dar acesta era un zăcământ de numai 10 ani. Aveau niște generatoare venețiene uriașe, care le-au fost confiscate după 1944 și duse la Nucet, la irigații. Atunci s-a îmbolnăvit bunicul Giovanni, de supărare.

Când s-a terminat zăcământul de sulf și s-a închis mina, italienii n-au stat degeaba, s-au ocupat de altceva. Au intrat în construcții, tot sub conducerea lui Bruno Brunessi: au înființat Compania de gaze, au tras gazele în Pucioasa, au înființat Compania de apă și au tras apa în locuințe, au construit case (într-un stil aparte, stilul lor), au construit poduri pe Valea de leac, poduri cu o boltă perfectă care-i fascinează și astăzi pe trecători, au ridicat

Pucioasa è una città della provincia di Dâmbovița, situata sul corso superiore di Ialomița, a 20 km nord da Târgoviște, nella zona delle colline sottocarpatice. Ha preso il nome con la sua trasformazione in stazione balneo-climatica, dopo la scoperta di acque minerali solforose concentrate in zolfo, chiamato popolarmente pucioasa.

La località è piccola, ma affascinante, con viali limitati da tigli e castagni, con case ben curate, tutte con giardinetti pieni di fiori dai vividi colori, un vero paradiso floreale. Una casa di tal genere è anche quella in cui abita (sin dal 1932) la famiglia di Horia Collobichio, discendente di italiani.

Apprendiamo da lui che i suoi antenati si sono sistemati a Pucioasa sin dal 1900. Il primo venuto della famiglia è stato il nonno di Horia, Giovanni Collobichio di Norvelata, provincia di Udine, essendo portato qui dall'esperto Bruno Brunessi con una squadra composta di lavoratori italiani, allo scopo di lavorare nelle miniere di zolfo di Pucioasa. Hanno sfruttato questo minerale, uno zolfo speciale, ma si trattava di un giacimento per soli 10 anni. Avevano dei generatori veneziani enormi, che sono stati confiscati dopo il 1944 e portati a Nucet, per le irrigazioni. A quel tempo, il nonno Giovanni si è ammalato dalla tristezza.

Quando il giacimento di zolfo fu esaurito e la miniera chiusa, gli italiani non sono restati con le mani in mano, hanno trovato altre attività. Sono entrati nel campo delle costruzioni, sempre diretti da Bruno Brunessi. Hanno fondato la Compagnia di gas a Pucioasa, e hanno fondato anche la Compagnia di distribuzione dell'acqua, portandone la distribuzione nelle abitazioni. Inoltre hanno costruito case in uno stile speciale, il loro stile. Hanno costruito alcuni ponti in Valea de Leac, ponti con una volta perfetta, che affascina ancora oggi i passanti; hanno costruito la Stazione Pucioasa, la strada Moroeni-Sinaia, i padiglioni vicini ai bagni sulfurei, con il passaggio di acqua calda sotto il pavimento, e siccome le fonti erano molto calde (l'acqua aveva più di 70 gradi), riscaldavano, in questo modo, anche le stanze. Hanno costruito inoltre delle chiese; hanno realizzato delle campane con una composizione speciale e con formule segrete, che solo loro conoscevano. Alla squadra di Brunessi si sono uniti anche quelle di Scotti, Tali e Amedeo Talianu.

I miei - dice Horia Collobichio - hanno lavorato anche a Bucarest, alla costruzione delle chiese Sf. Gheorghe e Principessa Bălașa. Il loro nome è iscritto nella pietra vicina alla chiesa. Il prete dice che deve ancora oggi dei soldi agli italiani costruttori.

A 7 anni - continua Horia - conosco perfettamente la lingua italiana. L'avevo imparata dai miei nonni, e con

din Pucioasa

Gara Pucioasa, drumul Moroeni-Sinaia, pavilioanele de lângă baia de sulf, cu trecerea de apă caldă pe sub podea, iar izvoarele fiind fierbinți (apa avea peste 70 de grade), încălzeau, astfel, încăperile. Au construit și biserici și au turnat și clopote cu o compoziție specială și în forme secrete, numai de ei știute. Echipei lui Brunessi i s-au alăturat ulterior cele ale lui Scotti, Tali și Amedeo Talianu.

Ai mei – spune Horia Collobichio – au lucrat și la București, la construirea bisericilor Sf. Gheorghe și Domnița Bălașa. Este trecut numele lor pe piatră, că au lucrat, acolo. Preotul de la Domnița Bălașa spune că și acum le mai datorează bani italienilor constructori.

La 7 ani, continuă Horia, știam italiana perfect. Învățasem de la bunici, cu ei vorbeam. Am avut multe de învățat de la ei, dar și de pățimit. Mi-amintesc că bunicul avea întotdeauna o snoavă sau o zicătoare la îndemână. *Cine muncește, îmi spunea, greșește, dar cine nu muncește, greșește de două ori.* Îi plăcea să cânte, cânta muzică de-a lor, din Nord. Brânza cu mușcăi o făcea din lapte de capră, într-un bloc de marmură scobit, unde o ținea până se mușcăia. Bunicului îi plăcea să gătească; făcea castraveți cu usturoi, dar și niște sosuri foarte bune cu smântână și cu fel de fel de mirodenii: busuioc, mentă, rozmarin, salvie. Pizza se mânca la greu, cu brânză, cu cașcaval, cu... ce aveam. Era mâncarea de bază. La uleiul de măsline a mai renunțat bunicul, dar la pizza, niciodată. Eu mâncam pizza când ceilalți copii de pe stradă nici n-auziseră de ea. Și mama este italiancă, Sofia o cheamă. Locuiește cu sora mea, tot aici, în Pucioasa.

Italianilor le plăcea să se întâlnească, mai ales de sărbători. Se adunau toți din această zonă la Târgoviște, la Casa d'Italia. De acolo ne aduceau întotdeauna... ce credeți?... 4-5 bucăți de... pizza.

Erau vrednici și pricepuți italienii noștri și cu bun-simț. Erau meșteri buni, aveau scule bune aduse de ei din Italia, aveau case frumoase și se îmbrăcau altfel decât ceilalți. Am niște fotografii în care se vede cum erau îmbrăcați, întotdeauna îngrijit, în costume cu cravată. Toată lumea îi respecta, dar acum au fost dați uitării, nimeni nu-i mai pomenește, deși locuiesc încă mulți în zonă: la Pucioasa, la Târgoviște, la Moroeni, chiar și la Aninoasa.

Horia Collobichio are un mare respect pentru strămoșii săi de la care a moștenit mult talent. Este un artist complex, face grafică, sculptură în lemn, în piatră, fresce (în tehnici învățate de la italieni), dar și troițe. Dorește ca într-o zi să organizeze chiar un muzeu al troițelor. Îi urăm mult succes!

Gabriela Tarabega

loro parlavo. Ho avuto molto da imparare da loro, ma anche da soffrire. Mi ricordo che il nonno aveva sempre una storia o un proverbio a portata di mano. Chi lavora, mi diceva, sbaglia, ma chi non lavora, sbaglia due volte. Gli piaceva cantare. Cantava la loro musica, del Nord. Il formaggio con la muffa lo produceva dal latte di capra, in un blocco di marmo scavato, dove lo teneva fino a quando ammuffiva. Al nonno piaceva cucinare; faceva dei cetrioli all'aglio ma anche delle salse molto buone con crema e con tante spezie: basilico, menta, rosmarino, salvia. Si mangiava molta pizza, con formaggio, con caciocavallo, con... quello che avevano. Era il cibo di base. All'olio di oliva, il nonno ha rinunciato, ma alla pizza, mai. Io mangiavo la pizza quando gli altri bambini della strada non ne avevano nemmeno sentito parlare. Anche mia madre è italiana, si chiama Sofia. Abita con mia sorella, sempre qui, a Pucioasa.

Agli italiani piaceva incontrarsi, soprattutto per le feste. Si radunavano tutti coloro che abitavano in zona, a Târgoviște, alla Casa d'Italia. Da lì ci portavano sempre... cosa pensate?... 4-5 pezzi di... pizza

Erano degni e abili i nostri italiani, e con buon senso. Buoni artigiani, muniti di efficienti attrezzi portati dall'Italia, vivevano in belle case e si vestivano diversamente dagli altri. Ho delle foto in cui si vede come erano vestiti, sempre con cura, in abiti con cravatta. Tutti li rispettavano, ma adesso sono stati dimenticati, nessuno parla più di loro, anche se ce ne sono ancora molti nella zona: a Pucioasa, a Târgoviște, a Moroeni, anche ad Aninoasa.

Horia Collobichio ha un grande rispetto per i suoi antenati dai quali ha ereditato molto talento artistico. È un artista complesso: fa grafica, scultura in legno, in pietra, affreschi (con tecniche apprese dai suoi antenati italiani) ma anche dei trittici. Desidera organizzare, un giorno, un museo dei trittici. Gli auguriamo successo!

A casa di Horia Collobichio di Pucioasa

RICETTE RETETE

CROCCHETTE DI PATATE (DI SALENTO)

Ingredienti:

- 1 kg patate
- 300 g formaggio grattugiato
- 200 g pane grattugiato
- 3 uova
- prezzemolo tritato
- sale, pepe

Preparazione:

Lesare le patate e passarle al schiaccia patate.

Mettere in una coppetta le patate schiacciate, il formaggio, il pane, le uova, sale, pepe e il prezzemolo. Fare un impasto, e poi formare delle polpette un pò allungate. Friggere in abbondante olio.

LIMONCELLO (DI SALENTO)

Ingredienti:

- 10 limoni
- 500 ml alcol
- 300 g zucchero
- 300 ml acqua

Preparazione:

Pelare i limoni, mettere le scorze con l'alcol, per una settimana. Bollire l'acqua con lo zucchero per cinque minuti, farla raffreddare e versarla nell'alcol. Siggillare e lasciarla per una settimana. Poi, filtrarla e metterla nelle bottiglie e la puoi bere dopo 40 giorni.

FETTUCCINI LA CUPTOR CU PUI, BACON ȘI CIUPERCI

Ingredientie:

- 160 g paste fettuccini
- sare
- 15 ml ulei de măsline
- 1 ceapă mică, tăiată fin
- 60 g bacon, tăiat mărunt
- 350 g piept de pui, tăiat bucățele
- 2 căței de usturoi, zdrobiți
- 100 g ciuperci, tăiate mărunt
- 60 g unt
- 38 g făină
- 375 ml zeamă de pui
- 335 ml lapte
- 40 g brânză cedar rasă
- piper negru proaspăt măcinat
- 40 g șalotă (ceapă franțuzească)

Topping:

- 60 g mozzarella, rasă
- 60 g brânză cedar rasă

Preparare:

Fierbeți pastele într-un vas mare, conform instrucțiunilor de pe ambalaj. Scurgeți-le când sunt gata. Încingeți o lingură de ulei într-o tigaie. Puneți ceapa și baconul și prăjiți-le, amestecând din când în când, până ce ambele s-au rumenit. Scoateți-le și puneți-le deoparte, într-un bol. Reduceți tigaia pe foc și puneți uleiul rămas. Adăugați carnea de pui și prăjiți-o până când este rumenită. Adăugați usturoiul și ciupercile, amestecând bine, apoi luați tigaia de pe foc. Preîncălziți cuptorul la 230 de grade. Topiți untul într-o cratiță, apoi puneți făina, amestecând continuu. Când compoziția începe să facă bule, continuați să o fierbeți încă vreo 40 de secunde. Adăugați zeama de pui și laptele și dați focul mai tare. Nu vă îngrijorați dacă se formează cocoloașe, ele ar trebui să dispară dacă amestecați temeinic. Continuați fierberea până când sosul se îngroașă. Luați cratița de pe foc, adăugați brânza cedar, sare și piper și amestecați, după care puneți, pe rând, toate celelalte componente, amestecând de fiecare dată. Turnați întregul amestec într-un vas de yena, presărați mozzarella și brânză cedar. Coaceți 15-20 minute.

Salonul Internațional de Carte - Torino 2012

România - țară invitată de onoare

La cea de-a XXV-a ediție a Salonului Internațional de Carte de la Torino, 10-14 mai, a cărui temă *Vivere in rete: le mutazioni indotte dalle tecnologie digitali / A trăi în rețea: modificările impuse de tehnologiile digitale* este una de mare actualitate, România a avut privilegiul de a fi, alături de Spania, țară invitată de onoare, excepțional prilej de promovare a cărții românești în Italia.

Sursa foto: ior.ro

În cadrul Salonului, Institutul Român de Cultură și Cercetare Umanistică de la Veneția, în colaborare cu Institutul Cultural Român și Primăria orașului gazdă, au organizat două reprezentații cu *Statuile vivante* ale Teatrului Masca, însuflite de artistul complex și creatorul de teatru - Mihai Mălaimare. Măiestria actorilor ce au dat scurt timp viață statuilor, pentru a trece din nou în împietrită nemișcare, a putut fi admirată în Piazza Castello din Torino și la intrarea principală în incinta spațiului expozițional.

Din impresiile cititorilor...

Ho ricevuto con molto piacere la rivista „Siamo di nuovo insieme” n. 32 - 33, gennaio - marzo 2012, ricca di articoli notevoli sulla Puglia, Venezia, Assisi e San Francesco ecc. In particolare mi ha colpito l'articolo sul „Caffe Florian” con l'orchestra che suona musica classica (Rossini, Verdi, Puccini) ed altre musiche e qui io sono stato in Piazza Venezia varie volte ed in diverse occasioni, ma non sapevo che quei musicisti, tanto bravi, fossero Romeni.

Ci sono infatti sempre tanti applausi per quegli artisti che sono sempre impeccabili e preparati. Essi eseguono anche brani a richiesta con molta brava e professionalità e sono anche molto gentili ed eleganti. L'atmosfera in Piazza Venezia a sera diventa lirica e poetica grazie a questi artisti e la loro musica ben eseguita, col gruppo dei violini, sassofoni e arpa ecc.

Ammiraglio Enzo Tanga

Românii din Italia și mirajul puterii

Printre atâtea umbre prăvălitate peste imaginea românilor din Italia, menite a-i discreditat chiar și pe mulți dintre cei care-și câștigă onest existența și a împovăra inimile celor rămași acasă, mai apar și vești îmbucurătoare. Astfel, agenția de presă *Romanian Global News* de la Roma a semnalat că 61 de români, convingeți că au calitățile necesare, s-au hotărât să candideze la posturile de consilieri locali la alegerile din 6-7 mai. Ei au intrat deja în posesia adevărurilor eliberate de Autoritatea Electorală Permanentă din România, documente ce le sunt absolut necesare pentru ca în calitate de cetățeni comunitari, să poată fi înscrși și ei pe listele candidaților pentru administrația publică locală din Peninsula.

Filmul „Diaz”, cu Monica Bărlădeanu, pe locul 5 în box-office-ul italian

Lungmetrajul „Diaz - Don't Clean Up This Blood” în regia lui Daniele Vicari, produs de Bobby Păunescu, Domenico Procacci și Jean Labadie, este distribuit la ora actuală în 240 de săli de cinema italiene, inclusiv în săli multiplex. Pe un scenariu scris de Daniele Vicari și de Laura Paolucci, având în distribuție pe Jennifer Ulrich, Monica Bărlădeanu, Claudio Santamaria, Elio Germano, Alessandro Roja și Cosmin Seleși, filmul prezintă evenimentele dramatice din timpul Summitului G8 care a avut loc la Genova în 2001, când sute de polițiști au bătut 93 de tineri manifestanți care se refugiaseră în incinta școlii „Diaz”. Amnesty International a catalogat episodul drept „cea mai gravă încălcare a drepturilor omului dintr-o țară vestică după cel de-al Doilea Război Mondial”. (Sursa: Romanian Global News)

Sursa foto: zimbio.com

Grupaj realizat de Dan Comarnescu

STIRI / NOTIZIE

APRILE-GIUGNO 12

SIAMO DI NUOVO INSIEME

31

ASOCIAȚIA ITALIENILOR DIN ROMÂNIA **RO.AS.IT.** STR. LIPSCANI NR. 19, etaj 1, 030031 BUCUREȘTI

TEL./FAX: 021 313 3064

WWW.ROASIT.RO